Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

…1921 оной …21-hээ гарана | № 266 (15889) | 1981 оной ноябриин 20, пятница | Сэн 2 мүнгэн.

СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Советэй зургаадахи сесси

ТАБАН ЖЭЛДЭ—ОЛОН ТҮМЭНЭЙ ГАБШАГАЙ АЖАЛ

…Р-эй Верховно Сове…ссиин хүдэлмэреэ үр…лжэ байhан Кремль …совет хүнүүд анхара…улhаар. Ороной Гү…сэбүүд болон бюд…проектнүүдые депута…бшэн хэлсэнэ. Эдэ …нүүд ажахын ба со… байгуулалтын бүхы …нуудта КПСС-эй …съездын шиидхэбэри… бэелүүлхэ хэрэгые …, арад зоной hуудал …ые hайжаруулна. …а түрын аша туhа … ажахын ашаг үрые дээшэлүүлхэ, тэрэнние үрэ түгэс болгохо талаар хүсэлэл оролдолгонуудаа элсүүлхые уялгална, үйлэдбэриин участок бүхэндэ, ажахын бүхы hалбаринуудта эмхидхэл, хандаса дээшэлүүлхые, жаяг журам бэхижүүлхые уялгална гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд, Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ энэ талаар совет арадые зоригжуулна.

Национальностьнуудай Советтэ

…ональностьнуудай Со… заседани ноябриин 18-…дөөгүүр нээгдэбэ.

…д **А. Я. Пельше, В. В.** …ов, **Б. Н. Пономарев**, … **Рашидов, Э. А. Ше**…дзе, **М. В. Зимянин**, … **Русаков** гэгшэдэй ерээ депутадууд болон айл…рьемэ альга ташалгаар

…ональностьнуудай Со… түрүүлэгшэ **В. П. Ру**… түрүүлэлгэ доро засе…болобо.

…нүүдэй хоорондохи үе …hа бараhан депутадуу…расхаалые суглаагшад … бодожо ёhолhон

…Р-эй Верховно Сове…нээр hунгагдаhан де…тудай этигэмжэ ту…ые шалгаhан тухай …на комиссиин түрүү… **А. Г. Коркин** элидхэл …энэ элидхэлээр зохихо …абтаа.

…тын Түсэблэлгын-бюд… комиссиин түрүүлэг… **Масленников** 1981—…онуудай СССР-эй Эко…ска ба социальна хүг… гүрэнэй түсэб, 1982 …рэнэй түсэб, 1981 …түсэбэй ямараар дүүр… байhан тухай, 1982 …СССР-эй Гүрэнэй бюд…1980 оной СССР-эй … бюджедэй гүйсэдхэл …Национальностьнуудай … саг үргэлжын ко…нуудай нэмэлтэ элид…бэ.

…Р-эй Верховно Сове…баталамжада СССР-эй …нүүдэй Советэй та… 1981—1985 онуудай … Экономическа ба …на хүгжэлтын гүрэ…түсэб, 1982 оной тү…ПСС-эй XXVI съезд …баталагдаhан СССР-эй …ическа ба социальна …тын гол шэглэлнүүд…рин хүсэдөөр таарал… зохёогдоhон байна …Национальностьнуудай … саг үргэлжын ко…нууд тэмдэглэнэ гэжэ …лээ.

…она республиканууд …рнүүдэй Советүүдэй …е хаража үзэхэдөө, нэ… элирүүлэгдэhэн олзо … ашаар юрэнхы эр… hургуулинуудай дэргэ…ртын залнуудые, тал…ые түхеэрхэ, техни… мэргэжэлэй училищи… hурагшадые матери… талаар хангалгые hай…ха, элүүрые хамгаал…хи зургаануудта зэр …дые, түхеэрэлгэнүү…далдажа абаха, элэ…шангуудые капиталь…hабарилха, хото горо… районой түбүүдые, …түхэл шэнжэтэй hүү…хонуудые болбосон hайн болгохо талаар бюджедэй гаргашануудые ехэдхэхэ шухала гэжэ комиссинууд тоолоно.

Ороной зүүн районуудтахи үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые үргэдхэхэ, капитальна барилгые гуримшуулан hайжаруулха, ниитын үйлэдбэридэ, социально-соёлой байгуулалтада арадай депутадуудай Советүүдэй үүргэ нүлөөе шангадхаха талаар комиссинууд дурадхалнуудые мүн лэ оруулhан байна.

СССР-эй правительствын табиhан 1981 — 1985 онуудай СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбые, мүн комиссинуудай оруулhан заhабаринуудые хараада абажа, 1982 оной СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб болон бюджедые баталха гэhэн дурадхал үгэ хэлэгшэ комиссинуудай үмэнэhөө оруулба.

Социалис мүрысөөнэй үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ, совет хүнүүдэй ажалай үүсхэл эдэбхиин бадаржа байhан тухай Украинын Компартиин Черниговскэ обкомой нэгэдэхи секретарь депутат **Н. В. Уманец** областиингоо ажалша коллективүүдэй жэшээ дээрэ харуулаа.

Мал ажалай тэжээлэй баазые саашадань бэхижүүлхэ хэрэгэй дулдыдадаг асуудалнуудта үгэ хэлэгшэ анхаралаа ехээр хандуулба. Промышленна предприятинуудай хамhабариин ажахынууд хүнүүдые эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалгые hайжаруулгын шухала нүхэсэл болонхой. Зүгөөр энэ үйлэдбэриин зарим участогууд мүнөө дээрээ жэгдэ бэшээр хүгжөөгдэжэ байна. Предприятинуудай мэдэлдэнь байдаг хэдэ хэдэн министерствэнүүд болон албан зургаанууд эдэ ажахынуудые хүгжөөлгэдэ анхаралаа hулаар хандуулна.

Республикын предприятинуудай коллективүүд продукци худалдаха арбан hарынгаа түсэбые дүүргээ гэжэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшо депутат **Л. П. Лыкова** тэмдэглээ. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлhэнэй ашаар промышленна продукциин бүхы шахуу ургалта туйлаглаhан байна.

Россиин хойто ба зүүн районуудые хурдан түргэнөөр ашаглалга бүхы ажахыда шухала удха шанартай юм. Арадай хэрэглэмжын эд бараа ехээр үйлэдбэрилгэдэ, ассортиментыень үргэдхэлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана. Худэлжэ байгаа предприятинуудые шэнэдхэн hэльбэhэнэй ашаар лэ энэ зорилгые гол түлэб шиидхэхэ хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын зорилгонууд тухай хэлэхэдээ, Хара бэшэ хүрьhэтэ ба Түбэй-Хара хүрьhэтэ нютагуудые саашадань ашаглаха асуудалнуудта тэрэ дэлгэрэнгыгээр тогтоhон байха юм.

СССР-эй элшэ хүсэнэй ба электрижүүлгын министр депутат **П. С. Непорожний** үгэ хэлэбэ. hалбариингаа капитальна барилга тухай, холын зайда электро-дамжуулгын лининүүдые бариха тухай, шэнэ элшэ хүсэ хэрэглэлгэдэ хабаатай ажал хэрэгүүд тухай тэрэ хөөрөө. АЭС-эй барилгые эршэдхэлгэдэ анхаралаа хандуулха шухала. Ушарынь гэхэдэ, энэ хадаа удаадахи табан жэлдэ hалбарие бүри түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгые тодорхойлхо байна гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Үгэ хэлэгшэ электрын, уурын элшэ хүсые арьбадхаха асуудалнуудта тогтоходоо, элшэ хүсые арьбалдаг оньhон техникэ болон технологие дары зохёожо, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ шухала гэжэ заагаа.

Байгша ондо сагай уларилай хэды таарамжагүй байгаашье hаань, хлопок ургуулагшад, хүдөө ажахын бүхы ажалшад айхабтар ехэ хүсэлэл эрмэлзэл, оролдолго хэшээл гаргажа, «сагаан алтанай» үндэр баян ургаса хуряажа шадаа гэжэ Узбекистанай Компартиин Ферганска обкомой нэгэдэхи секретарь депутат **Х. Умаров** СССР-эй Верховно Советтэ элидхэбэ.

Гэхэтэй хамта туйлаhан амжалтануудаа шүүмжэлхыгээр хандажа, дутуу дундануудые, шиидхэгдээгүй асуудалнууд үшөөл бии байhаар гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Промышленностьдэ, барилга дээрэ, хүдөө ажахыда, арадай ажахын бусад hалбаринуудта нөөсэнүүд, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд бии. Үйлэдбэриин хүсэнүүдые хангалтагүйгөөр хэрэглэhэнhээ уламжалан, түхеэрэлгэнүүд hаатан зогсоно, материальна гарза хохидол ушаруулагдана. Мэргэжэлтэй олоороо ажалhаа гараха, орохо ушар үзэгдэнэ.

Энэ жэлдэ ган гасуур болоошье hаань, республикымнай таряашад мэргэжэл шадабаряа элсүүлжэ, аhала hайн ургаса ургуулжа хуряагаад, уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргээ — шэнэ газарай 960 миллионhоо дээшэ пууд эрхим шанартай орооhон гүрэнэй амбаарта оруулагдаа гэжэ Казахстанай Компартиин Тургайска обкомой нэгэдэхи секретарь депутат **Е. Н. Ауельбеков** мэдээсэбэ.

Шэнэ газар элдүүрилэгшэдэй гаргаhан баатаршалга тухай Л. И. Брежнев зүрхэ сэдьхэлhээ халуун дулаанаар, эсэгэ ёhоной мэдэрэлтэйгээр бэшэhэн байна гэжэ тэрэ хэлээ. Тэрэнэй «Шэнэ газар» гэжэ гайхамшагта ном областимнай хүн бүхэндэ эгээл дуратай номынь, залуушуулда ажабайдалайнь замай залуур болонхой.

Тургайска областиин социально-экономическа хүгжэлтэдэ ушарhан хэлэ хэдэн бэрхэшээл түбэгүүдтэ, дутуу дундануудта депутат саашадаа тогтожо хэлэбэ. Тусхайлбал, ороной орооhо таряанай нөөсэдэ хубитаяа улам ехээр оруулхын, мал ажалые үрэ түгэс болгохын тула үшөө ехэ юумэн хэгдэхэ байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй социально-экономическа асари ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ хими ехэ үүргэ дүүргэхэ уялгатай гэжэ СССР-эй химическэ промышленностиин министр депутат **В. В. Листов** мэдүүлбэ. Пластмасса, химическэ, кордно ба техническэ утаhа, мүн бусад продукци нилээд ехээр үйлэдбэрилгэ хараалагдана.

hалбариингаа барилгын программые бэелүүлхэ асуудалнуудта тогтожо хэлэхэдээ, байгша ондошье, үнгэрhэн хэдэ хэдэн жэлнүүдтэл адли, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин, гол фонднуудые ашаглалгын түсэб дүүргэгдэбэгүй гэжэ министр тэмдэглээ. Хүдэлжэ байгаа үйлэдбэрие hэльбэн шэнэлхэ хүдэлмэри хангалтагүй удаанаар ябуулагдана. Эдэ бүгэдэ hалбариин арга боломжонуудые дүүрэн хүсөөрнь хэрэглэхэ арга олгоногүй.

hүүлэй арбан жэлэй турша соо национальна доход дээшэлүүлхэ, промышленна ба хүдөө ажахын продукцине үйлэдбэрилхэ талаар республикымнай ажалшад амжалта туйлаhан байна гэжэ профсоюзуудай Грузиин республиканска советэй түрүүлэгшэ депутат **Т. И. Мосашвили** хэлэбэ. Богони болзор соо Грузида дутуу дундануудые эрид шууд усадхаха талаар ехэ юумэн хэгдээ.

Үндэhөөрнь шиидхэгдэхэ хэдэ хэдэн ехэ асуудалнуудта депутат тогтоhон байна. Хүн зониие гэр байраар хангаха, медицинскэ хангалгада ушарhан гээгдэлые усадхаха, гэгээрэлэй материально-техническэ баазые бэхижүүлхэ гэхэ мэтэ асуудалнууд эдэнэй дунда ороно.

Белоруссиин Компартиин Минскэ горкомой нэгэдэхи секретарь депутат **Г. Г. Бартошевич** трибунада гаража, үгэ хэлэбэ. Минскын ажалшадай туйлаhан амжалтанууд тухай тэрэ хөөрөө. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ «Үйлэдбэрие эрдэм наукатай холбожо, эрхим шанартай эдлэл хэрэгсэлнүүдые гаргаха» гэhэн уряа доро ажаллаха тухай түрүү предприятинуудай үүсхэл хотын хүдэлмэришэдэй коллективүүдтэ үргэнөөр дэмжэгдэжэ, дэлгэрүүлэгдэжэ байнхай.

Гэбэшье ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ шухала зүйлнүүд шэнэ табан жэлдэ үйлэдбэридэ хэрэглэгдээгүй байна гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Жэшээнь, дээдэ техническэ эрдэмтэй олохон мэргэжэлтэд гүнзэгы эрдэм мэдэсэ эридэггүй ондоо хүдэлмэри хэдэг байха юм.

Азербайджанай ССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ депутат **Г. Н. Сеидов** республикынгаа арадай ажахын hалбаринуудай хүдэлмэриин эршэ ба шанарые шэнжэлэн харуулха зуураа, хараалагдаhан ехэ зорилгонуудые шиидхэхын тула зоригтойгоор дабшажа байhыень тэмдэглэбэ.

Республикын экономическа хүсэнэй хүгжэлтын ехээр дулдыдадаг хэдэ хэдэн асуудалнуудта анхарал хандуулна. Тусхайлан хэлэбэл, индустриин хурдан түргэн хүгжэлтэhөө уламжалан, электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгын ба тэрэнние үйлэдбэрилгын хоорондо зарим тэды алгасал гараhан байна гэбэ. Хүдөө ажахын түүхэй эдүүдые буйлуулан болбосоруулжа мэргэжэhэн промышленностиин баазые батадхаха арга боломжонууд тушаа депутат тодорхойгоор тогтоод, барилгын материалнуудай баазые саашадань хүгжөөхэ шухала тухайда хэлэбэ.

Ажалша хүн бүхэнэй элүүр энхэ байлга — арадай баялиг болоно. Энэ тайлбариин зүб байhые Молдавиин Расноненскэ хүдөөгэй участково больницын ахамад врач **О. К. Ионку** республикын жэшээ дээрэ тодоруулан харуулаа.

Молдаван үгытэй таряашанай басаган, совет үелэ түлөөhэгүйгөөр медицинскэ эрдэм мэргэжэл шудалhан энэ депутат иигэжэ мэдээсэбэ: 1940 оной үеэр Молдавида хэдэхэн зуун врачнууд байhан юм, харин мүнөө тэдэнэй тоо 12 мянга үлүүтэй болонхой. Республика дотор өөрын медигууд ургаа, элүүрые хамгаалгын материально-техническэ түгэс бааза бии. Врач, мүн эхэ байhан туладаа, совет арадай амгалан тайбан ажаллаха, манай хүбүүд болон басагадые элүүр энхээр хүмүүжүүлхэ арга боломжо хангаhанайнь түлөө партида, Советскэ правительствэдэ, Леонид Ильич Брежневтэ баяр хүргэнэб гэбэ.

Литвагай ССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ депутат **Р.-Б. И. Сонгайла** үгэ хэлэхэдээ, хүнэй ажалые ашагтай зүбөөр хэрэглэхэ хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд, республикын промышленна ба барилгын үйлэдбэрие ашаг түгэс болгохо программа хараалагданхай гэжэ тэмдэглэнэ. Капитальна барилгада, тэрэндэ зорюулан hомологдоhон мүнгэ, материальна ба хүдэлмэриин хүсэнүүдые хамтадхан хэрэглэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана гэбэ.

Үгэ хэлэгшэ газар таряалан ба мал ажалые бүри ехэ ашаг үрэтэй болгохо, хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ асуудалнууд дээрэ тогтоо.

* * *

Союзай Советэй удэшын заседани болобо.

Союзай Советтэ

Нүхэд **Л. И. Брежневые, Ю. В. Андроповые, М. С. Горбачевые, А. А. Громыкые, А. П. Кириленкые, Д. А. Кунаевые, Г. В. Романовые, М. А. Сусловые, Н. А. Тихоновые, Д. Ф. Устиновые, К. У. Черненкые, В. В. Щербицкые, Г. А. Алиевые, П. Н. Демичевые, Т. Я. Киселевые, М. С. Соломенцевые, И. В. Капитоновые, В. И. Долгихые** депутадууд болон айлшад нэрьемэ, удаан альга ташалгаар угтаа.

Түрүүлэгшээр hууhан — Союзай Советэй түрүүлэгшэ **А. П. Шитиков** Узбекистанай Компартиин Бухарска обкомой нэгэдэхи секретарь депутат **А. К. Каримовта** үгэ үгэбэ.

Хлопок ургуулга hүүлэй жэлнүүдтэ нилээд оньhожоруулагдажа байнхай. Гансахан мүнөө жэлдэ область доторхи бүхы ургасын 70 шахуу процентынь машинаар хуряагдаhан байна. Гэхэ зуура, хлопок хуряадаг машинануудай, бусад техникын талаар колхозууд, совхозуудай хэрэглэмжэ үшөөл хүсэд хангагданагүй. Хлопогой үйлэдбэриин хүгжэлтэ хүдөө ажахын машинануудые бүтээдэг предприятинуудай хүсэнэй ургалтаhаа ехээр бүлюу болонхой. Партиин түсэбүүдые амжалтатайгаар бэелүүлгэ совет хүн бүхэнэй ажалай эмхидэлhээ, шадабариhаа, журамhаа, ашаг үрэ ба шанарhаа дулдыдаха байна гэжэ депутат тусхайлан тэмдэглэнэ.

Минии хүдэлмэридэг управлениин коллектив жэлэйнгээ социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргээ, — гэжэ «Азнефть» нэгэдэлэй Бакугай 26 комиссарай нэрэмжэтэ нефть-газ гарган абадаг управлениин оператор депутат **Г. М. Гусейнова** мэдээсэбэ. Манай предприятида шэнэ техникэ, ажалай түрүү онол арганууд нэбтэрүүлэгдэнэ. Тиигэбэшье республикын нефтьшэд орондоо үшөөл үритэй байна гэжэ hануулха зуураа, энэ табан жэлдэ нефтьтэй хэдэ хэдэн шэнэ газарнуудые ашаглаха, хуушануудые hайжаруулха, тэдэнэй техническэ баазые бэхижүүлхэ, нефть ба газай абтасые бүри ехэ болгохо, түрүү аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхээр түсэблэгдэнэ гэжэ депутат тусхайлан тэмдэглэбэ.

Грузиин ССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ депутат **З. А. Патаридзе** үгэ хэлэхэдээ, мүнөө жэлэй арбан hарын турша соо түсэбhөө гадуур хэдэн арбан миллион түхэригэй промышленна продукци бүтээгдээ, даабариhаа гадуур хэдэн зуугаад мянган тонно сайн набшаhан, виноград ургуулан абтаа гэжэ тэмдэглээ.

Түсэбтэ даалгабаринуудые жэл жэлдэ жэгдэ тэгшэ бэшээр хубаадаг, харьяата предприятинуудай даабариин хэмжээнүүдые бага болгодог ниитэ союзна зарим министерствэнүүдые үгэ хэлэгшэ шүүмжэлбэ.

Эдеэ хоолой агропромышленна комплекс — республикын экономикын гол хүсэн болоно. Гэхэ зуура, комплексые хүгжөөхэ зарим асуудалнууд үшөөл шиидхэгдээгүй байhаар. Тэрэнэй hалбаринуудай хоорондын экономическа холбоо барисаае, бүхы звенонуудай харилсаата ябуулгые саашадань нарижуулан hайжаруулха түсэбүүдые таарууугаар хараалха эрилтэ табигдана, мүн агропромышленна комплексын ашаг үрые дээшэлүүлхэ асуудалнуудаар научна үргэн шэнжэлгэнүүдые хэхэ шухала байна, — гэжэ Молдавиин ССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ депутат **И. П. Калин** тэмдэглэбэ.

Шэнэ табан жэлдэ республикын элшэ хүсэнэй ажахын хүгжэлтэдэ онсо анхарал хандуулагдана, энэмнай экономико болон соёлые саашадань хүгжөөлгын үндэhэ hуури болоно, — гэжэ В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Литовско ГРЭС-эй директор депутат **П. М. Норейка** тэмдэглэнэ.

Шэнэ барилгануудта шухала технологическа түхеэрэлгэнүүдые хаhа саг соонь эльгээхэ ябадал хангаха гүйлтэтайгаар хэдэ хэдэн союзна министерствэдэ депутат хандаба. Үйлэдбэриин хүсэнүүдые бүри hайнаар ашаглаха, материальна ба бусад нөөсэ хэрэгсэлнүүдые бүри гамтай арьбанаар гаргашалха гээшэ бүхы предприятинуудай ба hалбаринуудай коллективүүдэй арюун уялга болоно гэжэ тэрэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

Улам ургэдэжэ байгаа материально-техническэ баазын нөөсэ арга боломжонуудые хэрэглэхэhээ гадна, мүн түсэбтэ табан жэлэй даалгабаринуудые дүүргэхээр шиидэhэн ажалшадай зохёон байгуулхы эдэбхи хэшээл — табигдаhан зорилгонуудай шиидхэгдэхэ болото нүхэсэл болоно, — гэжэ Горьковско облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ депутат **В. И. Семенов** хэлэбэ.

Областиин партийна ба совет эмхинүүдэй гол анхаралаа хандуулха ёhотой асуудалнуудта — бүтээгдэжэ байгаа ехэ барилгануудые тон түргэнөөр дүүргэхэ, хүдэлмэриин хүсэ ашагтай hайнаар хэрэглэхэ, hалбариин ба территориальна түсэблэлтые бүри таарууугаар табиха асуудалнуудта депутат анхарал хандуулаа.

Манай республикын ажалшад КПСС-эй XXVI съездын табиhан социальна, экономическа асари ехэ зорилгонуудые совет арадуудай бата нэгэдэлтэ аха дүүгэй бүлэ дотор амжалтатайгаар шиидхэнэ, — гэжэ Киргизэй ССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ депутат **А. Дуйшеев** тэмдэглэбэ.

Хараалhанаа амжалтатайгаар бэелүүлхын тула республикын ажалшад уhалагдадаг газарые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, шэнэ талмайнуудые ашаглалгада оруулха асуудалнуудта анхаралаа хандуулдаг байна гээд үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглээ. Тэжээлэй баазые хурдан түргэнөөр хүгжөөбэл, мал ажалай, иланхаяа хонин ажалай продукци ехээр абаха арга олдохо байна.

Бэлшээриин газарые бүри хүсэдөөр хэрэглэхэ, малшадай ажалай ба ажаhуудалай эрхэ байдалые улам hайжаруулха асуудалнуудта депутат тодорхойгоор тогтоо.

Сибириин элшэ хүсэнэй ба түүхэй эдэй нөөсэнүүд табан жэлэй түсэбтэ ехэ hуури эзэлнэ гээд КПСС-эй Новосибирскэ обкомой нэгэдэхи секретарь депутат **А. П. Филатов** хэлэбэ.

Үйлэдбэритэй эрдэм наукын холбоотой байлга хэрэгсэл зүйлнүүдэй шанарые hайжаруулгада ехээр нүлөөлдэг юм гэжэ үгэ хэлэгшэ үргэлжэлүүлээ. Бүри hайн машина болон оньhон түхеэрэлгэнүүд хэрэгтэй болоно. Шэнэ техникэ зохёон бүтээхэ болзорые хорооxo шухала. Хүдэлмэришэдэй нэгэ газартаа тогтожо хүдэлхын тула шэнэ мэргэжэлтэдтэ hайн эрхэ байдал байгуулха, тобшолон хэлэбэл, гэр байраар хангаха шухала гээд депутат онсолон тэмдэглээ.

Промышленна түбүүдэй ажалшад хүдөө тосхонуудые шэнэдхэн хубилгалтада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм гэжэ Пермскэ областиин «Россия» колхозой түрүүлэгшэ депутат **М. А. Путилов** хэлэбэ. Заводуудай шефскэ хүдэлмэри бүри тодорхой шэнжэтэй болоо.

Үнгэрhэн табан жэлдэ колхозой ажахын ажал ябуулгада туйлагдаhан үнгэтэ тухай хэлэхэ зуураа, үгэ хэлэгшэ тосхонуудые техникээр хангаха асуудалнуудта тогтобо. Хүдөө тосхонуудта эльгээгдэдэг плугууд, культиваторнууд болон сеялкэнүүд агротехническэ эрилтэнүүдтэ харюусанагүй.

Имагтал ниитын үйлэдбэриие эршэдхэжэ, экономико хүгжөөжэ, арад зоной hуудал байдалые hайжаруулжа болохо байна гэжэ Латвиин ССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ депутат **Ю. А. Рубэн** хэлээ. Үйлэдбэрие эршэмтэйгээр хүгжөөхэ, үйлэдбэриин хүсые бүри hайнаар хэрэглэхэ, капитальна барилгада hомологдодог мүнгэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ хараа шугам хадаа арбан нэгэдэхи табан жэлдэ Латвиин арадай ажахын хүгжэлтые тодорхойлхо байна.

Бүхы hалбаринуудта ажахые эрхилэлгын хэмжээ дээшэлүүлhэн, ажалша коллектив бүхэндэ түсэбүүдые дүүргэhэн ушарта табан жэлэй түсэбтэ даабаринууд бэелүүлэгдэхэ юм гэжэ республикын ажалшад hайн ойлгоно гээд үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглээ.

Хүдөө ажахын hалбаринуудай, тобшолбол, мал ажалай ашаг үрые дээшэлүүлхын тула автономито республикада бэелүүлэгдэжэ байhан хэмжээнүүд тухай КПСС-эй Дагестанай обкомой нэгэдэхи секретарь депутат **М.-С. И. Умаханов** мэдээсэбэ. Агууехэ ород арадай ба Совет ороной бусад арадуудай аха дүүгэй туhаламжаар лэ республикын амжалтанууд туйлагдаа гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.

Хойшолуулагдашагүйгөөр шиидхэгдэхэ зэргэтэй хэдэ хэдэн асуудалнуудта элидхэлшэ саашадаа тогтожо хэлээ.

Манай ороной залан шууд эб найрамдалта политикые хараада абабал. Советскэ Союзтай баталагдаhан бүхы хэлсээнүүдые убайгүй зорюутаар тоонгүй, сэрэгэй талаар бидэнэрhээ булюу хүсэтэй болохые оролдожо байhан Америкын шэнэ хүтэлбэрилэгшэдэй хараа шугам зэбүүрхэл үүсхэнэ гээд Уфимскэ нефть-болбосоруулгын заводой директор депутат **М. И. Ахметшин** хэлээ. Бидэнние хэншье айлгахагүй гээд арадайнгаа үмэнэhөө совет парламентаринар мэдүүлхэ байна.

Бүхы республикануудай аха дүүгэй туhаламжаар Башкирта байгуулагдаhан энерго-нефтехимическэ томо комплексын хүгжэлтын асуудалнууд тушаа үгэ хэлэгшэ тогтобо. Үйлэдбэриин ашаг үрые бүхы талааринь дээшэлүүлхэ, шэнэ предприятинуудые түргэнөөр ашаглалгада оруулха ба хүдэлжэ байгаа предприятинуудые үрэ түгэс болгохын түлөө нефть болбосоруулагшад үсэд шангаар тэмсэнэ.

Нүхэр Л. И. Брежневэй Сибирь болон Алас-Дурнын районуудаар ябаhаниинь энэ нютагуудые хүгжөөлгэдэ шухала удха шанартай байгаа гээд СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин атмосферын оптикын институдай директор депутат **В. Е. Зуев** онсолон тэмдэглэбэ.

Хизаарай байгаалиин нөөсэнүүдые үргэлжэ дээрэнь ашаглалгада эрдэм наукын дүүргэдэг үүргэ тухай хэлэхэ зуураа, тэрэнэй үйлэдбэритэй нягта холбоотой байhаниинь Сибириин эрдэм наукын онсо шэнжэнь болоно гээд депутат тэмдэглээ. Гэбэшье эрдэмэй шэнжэлгэнүүдые арадай ажахыда нэбтэрүүлхэ хэрэгые горитойгоор hайжаруулха шухала. Эрдэмтын hанамжын ёhоор, «академическэ институт — hалбариин эрдэм-шэнжэлгын институт — завод» гэhэн эрдэм техникын дэбжэлтын холбоон таарууу байха болоно.

Гүрэнэй түсэбүүдэй проектнүүд республикын үмэнэ шэнэ үргэн ехэ хараа түсэбүүдые нээнэ гээд Таджикистанай Компартиин ЦК-гай хоёрдохи секретарь депутат **Ю. Н. Полукаров** тэмдэглэбэ. Гэбэшье hалбари доторой түсэблэлгэдэ алдуунуудай гаргагдаhанhаа заримдаа бэрхэшээлнүүд тохёолдодог байна гээд депутат мэдүүлбэ. Тэрэнэй хойшолонгуулые союзна министерствэнүүдэй туhаламжагүйгөөр шиидхэхын аргагүй байдаг. Республика дотор ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые улам дээшэлүүлхэ, эрдэм техникын дэбжэлтын үндэhэ hуури дээрэ ажалай бүтээсые саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, хүтэлбэриин гуримые нарижуулан hайжаруулха асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдана.

Промышленна ба хүдөө ажахын продукциин шанарай асуудалнууд тушаа, эрдэм наукын түрүү технологиин удха шанар тушаа Армениин ССР-эй Наукануудай академиин президент депутат **В. А. Амбарцумян** тодорхойгоор тогтоо.

Продукциин шанарые hайжаруулхын тула тэрэнние бэлдэхэ аргые нарижуулан hайжаруулха, хүтэлбэриие толо hайнаар эмхидхэхэ, мүн хүдэлмэришэд болон инженернүүд, бүхы ажалшад үйлэдбэриин асуудалнуудта үнэн сэхээр хандаха шухала гэжэ Кироваканай хэдэ хэдэн предприятинуудай хүдэлмэриин жэшээ дээрэ депутат харуулаа.

Энээгээр Союзай Советтэ гүрэнэй түсэбүүд болон ороной бюджедые зүбшэн хэлсэлгэ дүүрэбэ.

СССР-эй Верховно Советэй сесси ноябриин 19-дэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

(ТАСС).

АЛМАЛТА, АРЬБАЛАЛТА—БҮГЭДЫН ХЭРЭГ

КПСС-эй XXVI съездын …эбэринүүдhээ үндэhэлэн, …блика дотор хиналтын …алгалтын хүдэлмэрие …адань hайжаруулха ту… асуудал республикан…зүблөөн дээрэ зүбшэн хэл…бэ. Энэ асуудалаар Бу…ай АССР-эй Министр…эй Советэй Түрүүлэгшэ … **Саганов** элидхэл хээ.

…с зүблөөндэ арадай хи…ын органуудай, райфо…ай, гүрэнэй банкнуудай …эмэрилэгшэд, хиналта…алтын управленинүүдэй …агшад, районуудай тоо…ын-мэдээсэлэй станци…ай начальнигууд, гүрэ… комитедүүдэй түрүүлэг…эд, министрнүүд, республикын предприяти болон эм… зургаануудай, колхоз, …озуудай ахамад бухгалтернууд хабаадалсаба.

Республика доторнай гүрэнэй зөөридэ эзэн бусаар хандаха, тэрэнние урихэ, хулал хуурмаг тоонуудые бэшэхэ, ниитын зөөри хулууха, даалгагдаhан ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандажа, үхэр болон хонидой дутагдал далдалhан ушарнуудые гэршэлhэн олон тоо баримтануудые элидхэлшэ, үгэ хэлэгшэлшье дурдаба:

Промышленна предприятинууд болон эмхи зургаануудта, колхоз, совхозуудта бухгалтернуудай, тоо бүридхэгшэдэй үүргые дээшэлүүлхэ, ниитын зөөри урихэ, хулгайлха ябадалтай тэмсэл арадай хинагшадай, тоололгын хүдэлмэрилэгшэдэй, хүтэлбэрилэгшэд болон юрын хүдэлмэрилэгшэдэй, тодорхойлон хэлэбэл, олоной хүсөөр туйлагдаха ёhотой гэжэ онсологдобо.

Тус зүблөөн дээрэ Загарайн районно Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. А. Черепанов, республикын арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ И. П. Зинченко, Улаан-Үдын районно Советэй гүйсэдкомой финансын таhагые даагша В. Д. Жалпов, республикын прокурор Б. Ц. Цыденжапов, республикын гэгээрэлэй министр П. Ф. Бардаханов, Захаамнай районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ Б. Д. Очиров, хүдөө ажахын асуудалаар хиналта-шалгалтын управлениин начальник И. Н. Тыжебров, республикын финансын министр Ч. В. Ендонов болон бусад үгэ хэлэхэдээ, хиналта-шалгалтын хүдэлмэри хаа хаанагүй hайжаруулха тухай зохисотой дурадхалнуудые оруулhан байна.

Тоо бүридхэл ба тоосоое hайнаар эмхидхэдэг түрүү предприятинууд, колхоз, совхозуудай дүй дүршэлые дэлгэрүүлхэ, кадрнуудые шэлэн абаха, хубаарилан табиха асуудал улам нарижаар шиидхэхэ шухала.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Б. С. Семёнов, КПСС-эй обкомой захиргаанай органуудай таhагые даагша К. А. Калашников болон бусад зүблөөндэ хабаадаба.

Манай корр.

МОСКВА. КРЕМЛЬ. СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Советэй зургаадахи сесси. Зураг дээрэ: сессиин забhарлалай үедэ. Зүүн гарhаа — М. Горькиин нэрэмжэтэ Ленинградай академическэ драмын Ехэ театрай артист К. Ю. Лавров, совет космонавтнуудые бэлдэлгын Түбэй хүтэлбэрилэгшэ лётчик-космонавт В. А. Шаталов, генеральна конструктор А. Ф. Яковлев.

Фототелеграфаар абтаhан зураг.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

АЖАЛША ЗОНОЙ АША ТУҺАДА

Мүнөө үе сагта ябуулагдадаг үзэл surталай хүдэлмэрине эмхидхэн эрхилхэ гол шэглэлые КПСС-эй XXVI съезд түгэс мэргэнээр тодорхойлоо гээшэ. Тиихэдээ хүмүүжүүлгын али бүхы хэрэгтэ комплексоор хандаха шухала байһые онсолбо. Имэ эрилтэтэй, үг зорилготой хүдэлмэри манай заводто ябуулагдажа байдаг гэжэ тэмдэглэлтэй. Политическэ, ажалай болон зан заншалай талаар хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха комплексно түсэб заводой парткомдо зохёогдонхой, бэелүүлэгдэжэ байдаг. Тэрэнэй ёһоор болоходо, энэ хүдэлмэри хүнүүдэй ажаллалаг лэ газарта бэшэ, мүн хүн зоной ажаһуудаг газарта адли тэгшээр эмхидхэгдэнэ.

Хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин гол шэглэлынь хадаа эмхидхэлэй, ажахын болон үзэл суртаалай хэрэгые ниитэ нэгэн удха шанартайгаар холбон нэгэдхэһэн түсэбэй ёһоор эрхилхэ гээшэ гол шухала зүйл мүн болоно. Ойлгуулалжын хүдэлмэриин хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгын хажуугаар бидэ заводто хүдэлдэг хүдэлмэришэдэй ажаллаха зохисотой арга боломжо тогтоохо, һуудал байдалынь һайжаруулха, амарха сагыень зүбөөр эмхидхэхэ гэхэ мэтын али олон асуудалнуудые зэргэ шиидхэхые оролдонобди. Энэ зүйл хадаа гол хэрэг болоно.

Жэшээлхэдэ, заводой хүдэлмэришэдэй һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдые ясли гү, али саадта байлгаха асуудал манда гүйсэд шиидхэгдэнхэй гээшэ. Энээнэй аша туһаар предприяти дээрэ халаан хахадай гуримаар хүдэлмэри эмхидхэхэ дүүрэн арга боломжо тогтоогдоо. Тиихэтэй хамта манай коллективтэ хүдэлдэг хүнүүд өөрынгөө ажалһаа сүлөө сагые һанаһан соогоо һайнаар, бэедээ, гэр бүлэдөө аша туһатайгаар үнгэргэхэ аргатай болоһон байна. Олон хүдэлмэришэд өөрынгөө болбосоролые, политическэ мэдэсые, мэргэжэл шадабарине дээшэлүүлнэ, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Элдэб мэргэжэлэй һуралсалай курсанууд эмхидхэгдэнэ, түрүү дүй дүршэл шудалха һургуули хүдэлнэ.

Гадна һүүлэй жэлнүүдтэ үйлэдбэриин культурые дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин газарта болбосон байдал хангаха талаар хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэһэн байна. Хүдэлмэришэдэй саг зуура амарха, хооллохо комнатонууд цех бүхэндэ эмхидхэгдэнхэй, тэндэ электро-пеэшэн, холодильник табигдаһан байдаг. Һүниин сагта хүдэлдэг хоёрдохи столово нээгдээ. Һүниин халаанда ажаллагшадта миинтээр хоол үгтэнэ бшуу. Цех бүхэндэ хүнүүдэй ундаяа харяажа байхын тула шанаһан ногоон сай ходо байдаг юм.

Заводой хүсөөр 50 хүнэй нэгэ доро амарха, эмшэлүүлхэ арга боломжотой саг үргэлжэ хүдэлдэг профилактори, амаралтын хоёр турбаза баригдажа, ашаглагдажа байдаг шуу. Хүдэлмэридөө үмдэдэг хубсаһа угааха, шэнэлэн һэльбэхэ тусгаар пункт түхеэрэгдэжэ, ажалша хүнэй сагаа алмаха ябадалдань туһа хүргэнэ. Саад ургуулагшадай, овощ таригшадай кооператив байгуулагдажа, олоной хубиин хэрэгтэ ашатай алба дүүргэжэ байна

Предприятида өөрын хамһабариин ажахы бии болгохо, горнягуудай поселогой гэр байрануудые нэгэ газарһаа дулаасуулха хэмжээн абтаа. Нигэжэ айл бүхэн өөһэдөө түлеэ залһа, шулуу нүүрһэ бэлэдхэхэ хүдэлмэреэр ехэ сагаа һамшаха ушарһаа хахасаа гээшэ.

Үйлэдбэридэ, ниитын ажабайдалда хабаатай али бүхы асуудалнуудые шиидхэхэдээ, манай хүтэлбэрилэгшэд энэ ажахы эрхилэгшэдэй, тэрэ партийна хүдэлмэрилэгшэдэй хэхэ асуудал гэхэ мэтын илгаа огто гарагадаггүй, имагтал хамтынгаа хүсөөр, ниитэ нэгэн һаналтайгаар хамаг хэрэгээ бүтээжэ байдаг. Энэ хадаа ёһо заншал болонхой бшуу.

Ажалша зоной аша туһада зорюулагдадаг хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэдээ, манай предприятиин дирекци, партком, завком болон ВЛКСМ-эй комитет хадаа түбхын түрүүндэ ажалай социалис ёһоной эмхидхэл батаар тогтоохын тула ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулхые ходо оролдодог. Имэ оролдолгын үрэ дүн манда хододоо һайн гэжэ хэлэлтэй. Заводой коллективэй бэелүүлхээр хараалагдаһан түсэб, абаһан дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга хододоо дүүргэгдэжэ байдаг гээшэ. Мүнөө гээгдэжэ ябадаг нэгэшье цех, халаан, бригадагүйгөөр хүдэлхэ гэһэн эрмэлзэлтэй тэмсэл ябуулагдажа байнхай.

Ажахын болон политическэ зорилгонуудые хоорондонь нягта холбоотойгоор, адли тэгшээр ябуулжа шадаһанай аша туһа эндэ харагдана гэжэ һанагдана. Зүгөөр энэ хэрэг өө-мөөгүйгөөр бүтэнэ гэжэ хэлэжэ яашье болохогүй. Дутуу дунданууд бии. Тиимэһээ иимэ шэглэлтэйгээр, гол зорилготойгоор эрхилдэг ажал ябуулгаяа предприятиин ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна организаци улам нарижуулха, аша үрыень бүри үргэдхэхэ уялгатай. Энэ талаар бодомжолхо юумэн яһала бии ааб даа.

Түбхын түрүүндэ ажалшадые үйлэдбэри хүтэлбэрилгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха, хамаг хэрэгсэлнүүдтэ, түүхэй эдлэлдэ гамтайгаар хандаха, түлишэ болон электрын элшэ гаргашалгые алмаха, арьбалха сэдьхэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри улам даамгайгаар ябуулха уялгатайбди. Энэ талаар хэмжээнүүд абтажа, урагшатай үрэ дүн туйлагдажа байдаг. Жэшээнь, нёдондо электрын элшэ хүсэ алмаха мүрысөөндэ хабаадахадаа, манай заводой коллектив гурба дахин шагналай һуури эзэлээ һэн. Энэшье жэлдэ амжалта яһала бии. Жэлэй туршада 300 мянган киловатт-час хэмжээтэй электрын элшэ алмаха гэһэн социалис уялгаяа дүүргэхэ арга боломжотойбди гэжэ мэдүүлхэ байнаб.

Бүри ехээр электрын элшэ алмажа боломоор. Гэбэшье зайн гал хайша хэрэгээр гаргашалдаг, ээн бусаар хандадаг болбосорол, мэдэрэл һулатай заримашуул үшөө бии байһаар ха юм даа. Энэ ушарнууд хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин һулаар ябуулагдадаг байһанай хойшолон бээ. Энэ асуудал шиидхэлгэ хадаа партийна организацинуудай анхаралаа хандуулха баһа нэгэ гол хэрэг болоно гэжэ тэмдэглэлтэй.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ хам оролсоһон манай заводой ажалша коллектив ушарһан дутагдалнуудаа ябуул усадхажа, хэлэһэн үгэдөө лаб хүрэхэ шадабаритайшье, эдэбхи эрмэлзэлтэйшье. Энэ хүсэл оролдолгые залан хүтэлбэрилхэ гээшэ партийна организациин үндэһэн шухала хэрэгынь мүн болоно.

В. АСОНОВ,
Кабанскын районой Тимлюйн цементын заводой парткомой секретариин орлогшо, электромонтер.

Манай фотокорреспондент Н. Дригеновэй буулгаһан зураг дээрэ Загарайн районой Онохойн совхозой түрүү механизаторнууд И. П. Соболев, Л. Г. Мурзин гэгшэдые (зүүн гарһаа) харанат. Иван Петрович Леонид Георгиевич хоёр хэн хэн гэшэгүй ажалша бэрхэ механизаторнууд, хамтын хэрэгтэ хубитаяа оруулха гэжэ эрмэлзэн ябадаг, залуу наһанһаа түрэл совхоздоо хүдэлжэ, дүй дүршэлтэй болоһон хүнүүд юм. Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ тэдэнэр шадамар бэрхээр хүдэлжэ ябана. Ниитын малда тэжээл бэлэдхэлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһан байна. Тэдэнэр залуушуулда зүбшөөл заабари үгэдэг, ажал хэрэгээрээ үльгэр жэшээ харуулдаг юм.

СОВЕТ ОРОН ДОТОРО

АМАР — АЖАЛША МҮРЭН

ХАБАРОВСК. Амар дээрэ корабльнуудай дохёонууд хахад жэлээр замхаба. «Балтийский» теплоход һүүлшын ашаа Николаевск-на-Амуре хото абаашаа.

— Мүнөө жэлэй навигациин үедэ гол мүрэнэй хүдэлмэрилэгшэд шэн зориг гаргаһан байна, — гэжэ Амарай гол мүрэнэй пароходствын начальник А. Сухов хэлээ. — Амар шадар удаан саг соо ороһон аадар бороогой һүүлдэ үзэгдөөгүй ехэ үер болоо, манай заншалта замууд хубилгагдаһан байгаа. Үертэ абтаһан участогууд дээрэһээ судианууд, баржанууд бэлэдхэгдэһэн үбһэ, бүтэн үлэһэн хүдөө ажахын продукци зөөһэн байна. Уһанай аюулһаа хохидоһон районуудай хүн зондо эдеэ хоолой зүйлнүүдые, дулаан хубсаһа, гын материалнуудые, ... абаашадаг байгаа.

Ужам ехэ дайдые мышленна талаар ... гада 3 мянга шахуу метр болодог уһан ... удха шанар тон ехэ ... Николаевск-на-Амуре ... ойро тойронхи тосхо... машина, нүүрһэн, ба... материалнууд, бусад ... гансал уһан замаар аб... дадаг. Бурейскэ ... Байгал-Амарай түмэр ... барилгашадта хүрэхэ замууд нээгдэнхэй.

Амар мүрэн мүльһэ... шалтаар хушагдаба. ... тэрэ урдынхяараа ... алба хэхэ. Мүльһэн ... гаар ехэ ашаанай авто... нууд ябаха юм.

АГЫ НҮХЭНДЭ КАФЕ НЭЭГДЭНХЭЙ

Далайн уһанай нюруунһаа 2 мянган метр үндэртэ ... дог Гум-Баш гэжэ дабаан шадархи агы нүхэн каф... гогдонхой. Эндэ «Дорбунла» гэжэ кафе нээгдэнхэй.

Хадын Учкекен тосхондо ажаһуудаг Михаил ... энэ кафе нээхэ үүсхэл гаргаһан байна. Тэрэ өөрөө тогоошон, Кавказай кухние һайн мэдэдэг хүн юм. ... нүхые ниитын эдеэ хоолой предприяти болгон ... дурадхал тэрэ арадай депутадуудай нютагай Сове... сэдкомдо оруулһан байгаа. Депутадууд тэрэниие ... жэ, райпотребсоюзтай болон нютагай уран зураа... хамта тэрэ түсэбөө бэелүүлхэдэнь туһалаа. Оршон то... нютагуудай хүн зон, Кисловодскһоо Теберда ба ... ошохо аяншалагшад энэ кафедэ орожо эдеэлдэг ба...

Черкесск.

ТҮРЭЛ КОЛХОЗДОО БАЯР ХҮРГЭНЭ

КИРОВ. Кировскэ областиин Котельническэ районой «Путь Ленина» колхоздо ажалай ветерануудай байшан баригдаа.

Эндэ пенсионернүүдтэ таарууу зохид эрхэ байдал байгуулагдана. Таһалгануудтань мүнөөнэй мебель, холодильнигууд, телевизорнүүд табигданхай. Пенсионер бүхэн амяараа таһалгатай юм. Харин энэ байшантай зэргэлээд газарай участок бии. Һара бүри ветерануудта колхозой жасаһаа 15—20 түхэриг нэмэжэ түлэгдэдэг.

Ажахын ветерануу... со анхарал оролдолго ... дадаг. Тиин тэдэнэршэ... хозой үйлэдбэридэ ... зэргээрээ хубитаяа ор...

— Халуун хүдэл... үедэ олон пенсионе... ажалда гарадаг юм, ... колхозой түрүүлэгшэ ... Червяков хөөрэнэ. — ... шуул, заримдаа уял... таа хайша хэрэгээр ха... колхознигуудшье ажа... терануудһаа жэшээ ... байна.

«АМИДЫ» ДОМОГ

Холын Хойто зүгэй ба үндэһэ яһатанай — нене... хуби заяан Шэнэ Газар гэдэг аралай Советэй түр... түрүүлэгшэ Тыко Вылкинин хуби заяанда харуулагд... Ниитын ажал ябуулагша, тусхай мэргэжэлгүй ур... рааша ба үльгэршэн тухай олон номууд бэшэгдэнх... риин мүнөө «Мосфильм» студида буулгагдаһан «В... самоед» гэһэн фильм «Хойто зүгэй амиды домог» нэрлэгдэһэн хүндэ зорюулагдана. Шэнэ Газар гэдэ... дээрэ ажаһуудаг хүнүүд, оро үсхэбэрилэгшэд, ан... геологууд, Холын Хойто зүгэй Амдерма, Нарьян-М... Архангельскын хүн зон фильмые эгээн түрүүлэн х...

Шэнэ фильмые буулгахын тула Шэнэ Газар гэдэ... ба Хойто зүгэй тундра дэмы шэлэгдээгүй. Фильмын ... түрэһэн ба ажаһууһан газар, тэрэнэй абари зангые со харуулхада, революциин урда тээ хосорхо туйл... рөөд байһан арадай шэнэ хуби заяае тэрээгүүр ... лан харуулхада туһалһан байна.

Архангельск.

АРАДАЙ ХИНАГШАДАЙ УНИВЕРСИТЕТ

ТБИЛИСИ. Эндэ байгуулагдаһан арадай хинагшадай университет алмалта, арьбалалтын түлөө тэмсэлэй дүй дүршэлтэй танилсаха арга олгохо байна. Һая эндэ түрүүшын хэшээл болоо.

Университедтэ 300 гаран һурагша тоологдоно. Эдэмнай түрүүшынхеэ арадай хинагшад болоһон хүдэлмэришэд ба мэргэжэлтэд юм. Тэдэнэр лекци шагнана, диафильмнүүдые харана, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые харуулһан бюллетеньнүүдтэй танилсана.

Арадай хиналтын ... дэй түрүүлэгшэнэр ... шын хэшээлдэ ур... байгаа. Эрдэмтэд, па... ба совет хүдэлмэри... лекцинүүдые уншаа.

Арадай хиналтын б... болон постнуудай х... риин дүй дүршэлые ... жэлжэ ссгсолхоор, пре... тинууд, республикын ... ганууд ба ажахынууд... дэл хэшээлнүүдые ... хоёр хараалагдана.

УЛААН ТУГ БА ҮНЭТЭ БЭЛЭГ

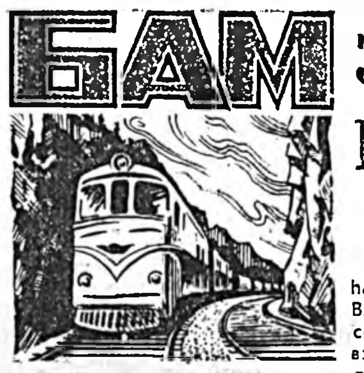
КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай областной совет, ВЛКСМ-эй обком студентнэрэй областной отрядай 1981 ондо хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүдые һаяхан хаража үзэбэ. Үйлэдбэриин, үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын болон ниитэ-политическэ ажал ябуулгын талаар студентнэрэй областной отряд байгша ондо яһала ехэ амжалта туйлаа гэжэ тэмдэглэгдээ.

1981 оной зун арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын нажарай үедэ 3600 хүн студенческэ отрядуудай гэшүүд болоод, республика доторой арадай ажахыда хабаадан, 5.348 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэһэн байна. «Залуушуулай габшагай ажалые, эрдэм мэдэсые, үүсхэл болон зохёохы эдэбхиие — арбан нэгэдэхи табан жэлдэ» гэһэн уряа доро звенонуудай, бригадануудай, отрядуудай хоорондо социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрһэн байна.

Студентнэрэй үйлэдбэриин ба үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэрие эмхидхэн ябуулха талаар үндэр амжалта туйлаһанайнгаа түлөө Зүүн Сибириин технологическа институдай студентнэрэй нэгэдэмэл отрядта КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй, профсоюзуудай областной советэй, ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан туг, үнэтэ бэлэг барюулагдаха болоо. Тиихэдэ Улаан-Үдын лесотехническэ техникум мүн лэ КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй, профсоюзуудай областной советэй, ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан тугта, үнэтэ бэлэгтэ хүртэбэ.

БАМ

ЗАЛУУ НАҺАНАЙ УРМАДА

Агууехэ Октябриин революциин 64-дэхи жэлэй ойн хүндэлэлдэ соносхогдоһон габшагай ажалай хоёр һарын туршада Кичера — Янчуй гэһэн участок дээрэ түмэр харгы барилгын ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Эндэ хүдэлдэг коллективүүдэй дундаһаа «ЗапБАМстроймеханизация» трестын оньһожоруулагдамал 138-дахи колоннын залуу коммунист Олег Кригерэй хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай комплексын коллектив онсо шалгарһан байна.

Түмэр замай 485-дахиһаа 496-дахи километр хүрэтэрхи участогта рельс табиха газарые эрхим шанартайгаар энэ коллективэйхид бэлдээ. Эндэ табигдаһан 7 экскаватор, 15 автомашина гурбан халаанда хүдэлһэн байна. Хүсэ ехэтэ энэ техникые 71 механизатор һаадгүйгөөр ябуулжа шадаһан магтаалтай. Тэдэнэр даабаряа 133 процент, ажалай бүтээсын түсэбые 150 процент дүүргээ бшуу.

БАМ-ай Буряадай участогтахи түмэр зам табиха газар бэлдэхэ, автомобильна харгы бариха хүдэлмэриие хэжэ эхилһэгээр энэ коллектив үнинэй. Экскаваторай машинист Николай Иванович Ищенко, автогрейдерист Николай Степанович Фабрицкий эндэхи залуу механизаторнуудай ёһотойл һурган хүмүүжүүлэгшэдынь болонхой. Тэдэнэй һургаал заабари доро ажалладаг экскаваторай машинист Евгений Киблер, бульдозерист Григорий Рогозин, автомашинын жолоошод Анатолий Воронков, Василий Гринев болон бусад габшагай ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Прорабска энэ участогые Николай Пахомович Каюда хүтэлбэрилдэг. 13 коммунистһаа нэгэдэһэн партийна, ВЛКСМ-эй 24 гэшүүдтэй комсомолой бүлэгүүд коллективэйнгээ дунда эмхидхэлэй болон ниитын-политическэ хүдэлмэри аша туһатайгаар ябуулжа шадана. Илангаяа социалис мүрысөөнэй эмхидхэлдэ, хүдэлмэриин шанарта ехэ анхарал хандуулдаг байна. Тэрэшэлэн барилгын болвор хорооходо, техникээ ээн ёһоор ашаглаха, түлишэ алмаха гэхэ мэтын асуудалнууд мүн лэ тэдэнэй үдэр бүриин анхарал доро байдаг шуу. «Би — барилгын эзэнби» гэһэн хүдэлөөндэ участогай механизаторнууд ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Прорабска тус участок дээрэ машина болон оньһон түхеэрэлгэнүүдые заһабарилха хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Экскаваторнуудай эбдэрхэ, һаатаха ушар эрид үсөөрэнхэй. Үйлэдбэри дээрэхи эмхи гуримтай байдалые харахада урмашамаар байдаг. Оньһон техникын, машина бүхэнэй ашаар халаан бүхэндэ хэгдэһэн хүдэлмэриин дүн саг соогоо согсологдожо, олоной анхаралда соносхогдожо байдаг юм. Тус коллектив Уоян станци хүрэтэр рельсын табигдаха далан шанар һайнтайгаар, болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэнэ.

БАМ-ай Буряадай участок дээрэ эмхидхэгдэһэн комсомол-залуушуулай коллективүүдэй дундаһаа ходо эрхимлэжэ ябадаг энэ бригадынхид ВЛКСМ-эй ЦК-гай БАМ дээрэхи штабай дамжуулгын вымпелдэ хүртэнхэй. ВЛКСМ-эй XIX съездын хүндэлэлдэ зорюулагдаһан ажалай вахтада жагсаһан Олег Кригерэй бригадын коллектив абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхэнь дамжаггүй.

Б. БАЛБАРОВ,
БАМ-ай Буряадай участогтахи ВЛКСМ-эй ЦК-гай штабай начальник.

МАЛ АЖАЛ — онсо шухала һанбари

ҮБЭЛДӨӨ МАЛШАДЫЕ УРМАШУУЛХА ТУХАЙ

Республикын колхоз болон совхозуудта малай үбэлжэлгэ захаланхай. Хэдэ хэдэн районуудта, ажахынуудта тэжээл багаар бэлэдхэгдэжэ, адууһа малые һайнаар ондо оруулхада нилээд бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулба. Энээниие анхаралдаа абажа, республикын Хүдөө ажахын министерство, үбэлжэлгын амжалта шиидхэхэ хүнүүдые — һаалишад, үхэршэд, хонишод, гахайшад болон тэжээл буйлуулагшадһаа эхилээд, ажахынуудай мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэдые материальна талаар урмашуулха гурим зохёожо дурадхаһан байна. Тиихэдээ үбэлжэлгын үедэ мал ажалай продукци үйлэдбэрилтые дээшэлүүлһэн, адууһа малаа бүрин бүтэн байлгажа, тооень олошоруулһан малшад, фермэнүүдэй коллективүүд магтаал-хайрада хүртөөгдэхөөр хараалагдана.

Тэжээлэй хомор дээрэһээ үнеэдэй һү шэмэ, малай шэгнүүрэй нэмэлтэ бага байжа, продукциин зэргээр түлөөһэ абадаг малшадай салин хүлһэн тарифна хэмжээндэ хүрэхэгүй баримтанууд үзэгдэнэ. Энэ ушарта салингай тарифна фондын 80 процент хүрэтэрнь мал харууһалһанай түлөө, үлөөшэ 20 процентыень лэ продукциин зэргээр үгэхые саг зуура зүбшөөгдэһэн байна. Тиигэбэл малшадай салин хүлһэн тарифна хэмжээнһээ доошо байхагүй болоно.

Продукци үйлэдбэрилгын дээшэлжэ эхилхэдэнь, түлбэриин энэ гурим хубилгагдажа, ажахынуудта урид тогтоогдоһон гуримай ёһоор, абтаһан продукциин хэмжээнэй зэргээр түлөөһэн үгтэхэ ушартай.

Һү һаалиин фермэнүүдтэ ажалай нэмэлтэ түлөөһэ үгэхэдөө, тэжээлээр хэр зэргэ хангагданхайб гэжэ харалсахаар дурадхагдаба. Хэрбээ ажахынуудай, фермэнүүдэй тэжээлээр 40 процентһээ доошо хангагданхай байгаа һаань, совхозой дирекциин, колхозой правлениин һарада тогтооһон даабарине дүүргэһэн һаалишадта, үхэршэдтэ һарынь салин дээрэ 20 процент нэмэлтэ түлэхэ, даабарине үлүүлһэн процент бүхэнэй түлөө салингынь 1 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ шиидхэгдээ.

Тэжээлээр 40 процентһээ дээшэ хангагданхай ажахынуудта, фермэнүүдтэ һү һаалиие нёдондоной хэмжээндэ байлгабалнь, һарын салин дээрэнь 15 процент, тэрээнһээ үлүүлһэн процент бүхэнэйнь түлөө 2 процент салин нэмэхээр хараалагдана.

Фермээрээ нёдондоной хэмжээнһээ ехэ һүнэй һаагдажа байбал, бригадирнарта, фермые даагшадта һү һаалиин ургалтынь зэргээр һарада 20—30 түхэриг мүнгэн шан үгтэхөөр дурадхагдаа.

Һарын дүнгөөр даажа байһан малаа үхэл гарзада оруулаагүй тугалшад, үхэршэд, гахайшад болон хонишодто гол түлбэри дээрэнь нэмэлтэ түлөөһэн үгтэхэ байна. Жэшээнь, эхэһээ һалгаагдаһан поршоонхонуудые харууһалдаг операторнууд һарын дүнгөөр бүхы поршоонхонуудаа бүрин бүтэн байлгабал, һарын салин дээрээ 25 процент нэмэлтэ абаха юм. Хэрбээ тэдэнээ 98-һаа 100 процент хүрэтэр бүрин бүтэн байлгабал — 20 процент, 96-һаа 98 процент хүрэтэр — 15 процент нэмэлтэ түлбэридэ хүртэхэ байна.

Тэжээлэй дутамаг байхада, тэрэниие хямгадажа, үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, килограмм бүриһөөнь ехэ ашаг олзо абаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Тиимэһээ һаалиин фермэнүүдтэ саг үргэлжэ хүдэлдэг, тэжээл зөөдэг, буйлуулдаг, малда тараажа үгэдэг хүнүүдтэ, тэжээлэй цех болон кухнида хүдэлэгшэдтэ фермэдэ абтаһан продукциин зэргээр мүн лэ нэмэлтэ түлбэри үгэхөөр дурадхагдаа. Тэжээлээр дутамаг газарта фермээрээ нёдондонойхиһоо дутуугүй һү һаажа байбалнь, тэжээл буйлуулагшадта һарынь салин дээрэ 20 процент нэмээхэ, нёдондонойхиһоо үлүүлһэнэй процент бүхэнэй түлөө салингынь 2 процентээр нэмээхэ болонхой. Тэжээлээр муу бэшээр хангагданхай фермэнүүдтэ нёдондонойхиһоо һү һааляа үлүүлһэн процент бүхэнэй түлөө эдэ хүдэлмэрилэгшэдэй һарынь салинда 2 процент нэмэгдэхэ байна.

Малай бусад фермэнүүдтэ тэжээл буйлуулдаг цехүүдэй хүдэлмэрилэгшэд мяха үйлэдбэрилхэ һарын даабарине дүүргэһэнэй зэргээр нэмэлтэ түлбэридэ хүртэхэ юм. Нёдондонойхиһоо мяха үйлэдбэрилгээ үлүүлһэнэй процент бүхэнэй түлөө һарынгаа салин дээрэ 2 процент нэмэжэ абаха жэшээтэй.

Гадна һүүлэй 2—3 жэлдэ продукциин единицэ бүридэ гаргашалагдаһан тэжээлэй дунда зэргын хэмжээнһээ багые гаргашалжа, тэрэниие алмаһан малшадта алмалта тэжээлэйнь сэнгэй 40 процент хүрэтэрнь үгэхөөр совхозуудай дирекци болон колхозуудай правлениинүүдтэ зүбшөөгдөө. Тэжээлэй алмалта кварталай дүнгөөр гү, али үбэлжэлгын үедэ нэгэ удаа тодорхойлогдожо, коллективэй шиидхэбэреэр тэрэ хүдэлмэрилэгшэдтэ хубаагдаха ушартай.

Хүдэлмэрилэгшэд болон колхознигуудые материальна талаар урмашуулха тухай эндэ хэлэгдэһэн гуримууд малай үбэлжэлгын үедэ, май һарын дүүрэтэр хэрэглэгдэхэ юм. Тиихэдэ малшадай бүхы зүйлэй нэмэлтэ түлбэринүүд һарынь гол салин хүлһэнэй 40 процентһээ дээшэ тараха ёһогүй.

Малай үбэлжэлгын үедэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэ, зооветеринарна мэргэжэлтэдтэ, отделенинүүдые эрхилэгшэдтэ, мал ажалай бригадирнарта ба фермэнүүдые даагшадта, ажахын тоосоото цехүүдэй начальнигуудта шан үгэхэ гуримые үлөөхэ, октябрьһаа май һара үнгэртэр адууһа малай бүрин бүтэн байлгые, түл абалтые хараада абалсан, һарынь тогтоогдомол салин хүлһэн дээрэнь һарынхиһаа хахад һарын хүрэтэр салин нэмэжэ үгэхэдэ зохид гэжэ тоологдоо.

Ажахынуудай мэргэжэлтэдэй зорилго юуб гэхэдэ, нэмэлтэ түлбэриин энэ гуримые бүхы малшадта һайнаар ойлгуулха, продукци үйлэдбэрилхэ ба тэжээл гаргашалха тодорхой даабари, түсэб, график зохёожо, фермэ, отделени, цех, бригада бүхэндэ хүргэхэ, хүн бүхэнэй уялгата ажалые элишэлхэ хэрэг болоно. Тиигэжэ материальна талаар хүнүүдые урмашуулха энэ гурим малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ, бүхы малаа бүрин һайнаар ондо оруулха, мал ажалай продукци абаха ба гүрэндэ худалдаха хэмжээе дээшэлүүлхэ, тэжээл гамтайгаар гаргашалха, ажалай болон үйлэдбэриин журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ бодотоор нүлөөлхэ ушартай.

З. ВУДАЕВ,
республикын Хүдөө ажахын министерствын ажал ба салин хүлһэ эмхидхэхэ таһагай начальник.

ТУГАЛНУУДЫЕ ОЛООР ТҮЛЖҮҮЛНЭ

«Первомайский» совхозой нэгэдэхи отделениин эбэртэ бодо малай нэгэ гүүртэ Югтэ гэжэ газарта үбэлжөөтэй юм. Эндэ тугаллаха 50 үнеэн харууһалагдана. Гүүртые даагша Гунзэма Бальжинимаевна Балсамбуевае Хэжэнгын районд танихагүй хүн үсөөн байха. Жэлһээ жэлдэ 100 үнеэн бүриһөө 100 тугал абажа түлжүүлдэг бэрхэ малшанай ажалай дүй дүршэлые дахан абаха хүсэлтэй залуушуул олоор ниишэ ерэдэг.

Тэрэ мүнөө дүн хамта 43 тугал абажа, 20-ёодынь тус тустань 180—200 килограмм амидын шэгнүүртэйгээр эхэһээнь һалгаажа тушаагаад, үлэһэн 23 тугалай хойноһоо харууһална.

— Январь һарын гаратар үнеэнэй үшөөшье тугаллаха. Тугал абаха түсэбөө үлүүлхэ бээб — гэжэ Гунзэма Бальжинимаевна хөөрэнэ.

Һая суута малшан байгша оной дүрбэдэхи кварталай түрүүшын һарын дүнгөөр КПСС-эй райкомой, райгүйсэлкомой Хүндэлэлэй грамотаар, совхозойнгоо дирекциин, парткомой зүгһөө мүнгэн шагнаар шагнагдаа. 1980 ондо Гунзэма Бальжинимаевна социалис мүрысөөндэ илаһан байна.

Г. РАДНАЕВА.

МИЛЛИАРД ТҮХЭРИГ АШАГ ОЛЗОТОЙ

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада Ажалай Улаан Тугай орденто Боровско фабрикада (Тюменскэ область) үйлэдбэрилэгдэһэн үндэгэ абаашаха гээ һаа, 2300 вагон хэрэгтэй болохо байгаа. Манай орондо шубуу үсхэбэрилхэ талаар имэ ехэ амжалта үшөө туйлагдаагүй юм. Фабрика Баруун-Сибириин нефть болон газай районуудай ажалшадые эдеэ хоолоор хангаха хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулдаг.

Орон доторoo хүдөө ажахые тусхай шэглэлтэйгээр ябуулха гэһэн парти болон правительствын хараа шэглэлэй тон зүб байһые Боровскын фабрикын жэшээ гэршэлнэ. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада ажалай бүтээсэ 32 процент дээшэлэж үйлэдбэриин хүсэнүүдые дээшэлүүлэнгүйгөөр 36 миллион үндэгэн абтадаг болоһон байна.

Шубуушадай социалис мүрысөөндэ туйлаһан үндэр амжалтануудайнгаа түлөө фабрикын коллектив КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта арба нэгэдэхеэ хүртэһэн байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фабрикын түрүү бригадануудай нэгэн. Энэ коллектив жэлэй эхинһээ 16 миллион үндэгэ абажа, ехэ амжалта туйлаа.

ТАСС-ай фотохронико.

АЖАЛШАД ЗҮБШЭНЭ, ДУРАДХАНА, ШҮҮМЖЭЛНЭ

публикымнай ажалшад, совет бүхы ...монтэй хамта партиин ЦК-гай но... (1981 он) Пленумэй шиидхэбэ... тус Пленум дээрэ Л. И. Бреж... үгэһэн заабаринуудые тон анха... раар уттан абаба. Мүнөө хаа хаа... социалис мүрысөөн үргэн далай... ар дэлгэрнэ, олон коллективүүд, ...риин түрүүшүүл ажал хэрэттээ амжалтануудые түйлана. Тэрээн ...эдээсэл, бэшэгүүд газетымнай ре... а орожо, толилогдожо байна.

...ша оной түсэб даабаринуудые ...хын түлөө Улаан-Үдын район дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ ... Ильича» совхозой һаалишад, ...уулагшад ехэ амжалта туйлаба. ... арбан нэгэдэхи табан жэлэй ...н жэлэй түсэбые хоёр хахад һа... ...рид дүүргэбэ. Совхозой һү һаа... фермын коллективүүд һүнэй ком... ...а 7.584 центнер һү тушаагаа. ...жэлэй түсэбһөө 194 центнерээр ...лоно гэжэ хүдөө бэшэгшэ А. На... ...в манда мэдээсээ.

...оор-бүтээлгын үйлэдбэриин Улаан... ...нэгэдэлдэ үүсхэл гарган хүдэлдэг ...үүл олон. Г. А. Хунгуреевагай ...орилдэг мастерска участок байг... ...й жэлэй түсэбые болзорһоонь хо... ...д дүүргэжэ шадаа. Тиихэдэ В. У. ...шовагай участок 1981 оной даа... ...түсэбые октябриин 16-да бэе... ...д, удаадахи жэлэй тоосоогоор хү... байна гэжэ Т. Беляевагай бэшэг ...шанабди.

...иша ондо сагай уларилай хэды ...жагүй байбашье, хүдөө нютагаймнай ...жалшад ниитын адууһа малай тоо ...олошоруулха, ашаг шэмыень дээ... ...хэ талаар горитой амжалтануу... ...үйлаа, тэжээл бэлэдхэлгын, ургаса ...ын хүдэлмэри саг болзортоно ...э. Республикымнай колхоз, совхо... ...үрэндэ мяха худалдаха 10 һарын ...е 110 процент, һү — 109 про-

цент, ноoho — 103 процент, үндэгэ — 100 процент дүүргээ. Мүнөө колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд малай үбэлжэлгэ эмхитэй һайнаар үнгэргэхын тула шанга тэмсэл хэжэ байна.

Малай үбэлжэлгэдэ һайн бэлэдхэл хээд, тэдэнээ гарзагүйгөөр ондо оруул-

ҮРГЭН ДЭЛИСЭ

Бэшэгүүдэй шэнжэлэл

ха, түл түрэсээ гээлтэгүйгөөр түлжүүлхэ, малай ашаг шэмэ саашадань дээшэлүүлхэ талаар Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой малшад, мэргэжэлтэд дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абажа, республикынгаа мал ажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаа һэн. Тэдэнэй хандалга КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советдэ һайшаан дэмжэгдээд, хүдөө нютагта социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрээ. Манай газетэдэ үдэр бүри толилогдожо байгаа ажалшадай бэшэгүүд энэнииe гэршэлнэ.

«Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозойхидой жэшээгээр бүхы арга боломжонуудаа элсүүлэн хүдэлжэ, манай Шэрэнгиин фермэнүүдэй коллективүүд үбэлжэлтын үедэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1300 килограммһаа бага бэшэ һү һааха зорилго урдаа табяа. Тиихэдэ байгша ондо үнеэн бүриһөө 2025 килограмм һү һааха уялгаяа 225 килограммаар үлүүлхээр шиидээд, шармайн оролдожо байна. Манай отделениинхид гүрэндэ һү тушааха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид, декабриин 20-до дүүргэхэ зорилготой» гэжэ Яруунын районой Тулдуунай совхозой Шэрэнгиин отделениие эрхилэгшэ В. Чернигов манай газетэдэ бэшээ.

Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Р-Д. Цыренов газетымнай редакцида эльгээһэн бэшэг соогоо иигэжэ хөөрэнэ: «Энэ жэлдэ өөрынгөө даажа байһан отарын 100 эхэ хонин бүриһөө 114,5 хурьга түлжүүлжэ, тус бүриинь дунда зэргээр 25 килограммда хүргэжэ, эхэһээнь һалгааһан,

хонин бүриһөө 3,2 килограмм ноoho хайшалһан байнаб. Республикынгаа түрүү малшадай жэшээгээр социалис мүрысөөндэ оролсоод, үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэжэ, ерэхэ жэлдэ байгша онойхиһоо үшөө олон түл абаха, гүрэндэ ехээр ноoho тушааха социалис уялга манай отарынхид абанхай».

Хүдөө ажалшад малай үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэхын, продукци ехээр абахын тула тэмсэхэтэйгээ хамта хабарай тарилгын хүдэлмэридэ техникэ саг болзортонь, һайн шанартайгаар бэлдэхэ талаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Энэ асуудалаар Бэшүүрэй районой колхоз, совхозуудай, «Госкомсельхозтехника», «Сельхозхимия» нэгэдэлнүүдэй механизаторнууд, хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд үнэтэ үүсхэл гаргаа һэн.

«Таряа ургуулха гээшэ тиимэ бэлэн хүдэлмэри бэшэ. Илангаяа ган гасуур болоһон һүүлэй жэлнүүдтэ бүришье бэрхэтэй байба. Тиигэбэшье энэ жэлдэ хуряагдаһан талмайнгаа гектар бүриһөө дунда зэргээр 14 центнерһээ дээшэ орооһо хуряажа абаабди. Мүнөө манай механизаторнууд бэшүүрэйхидэй жэшээгээр ерэхэ жэлдэ орсоһо тарянай баян ургаса абахын тула хүдэлмэри ябуулжа

эхилэнхэй. Тиихэдээ урда жэлнүүдэйнгээ үрэ дүнгүүдһээ тодорхой тобшолол хэнэбди» гэжэ Мухар-Шэбэрэй «Коммунизм» колхозой ахамад агроном С. Унич бэшэнэ.

Энэ жэлдэ Түнхэнэй районой «Сибиряк» колхозой таряалан дээрэһээ бараг һайн ургаса абтажа, колхознигуудай зүрхэ сэдьхэлые баясуулаа. Тус ажахы 4000 шахуу гектар таряалангайнгаа талмай дээрэһээ 55,3 мянган центнер гэхэ гү, али гектар бүриһөө дунда зэргээр 15,69 центнер ургаса абаа. Бэшүүрэй районой механизаторнуудай үүсхэлээр социалис мүрысөөндэ оролсоһон колхозой гэшүүд, механизаторнууд ерэхэ жэлэйнгээ тарилгын үрэһэ хүрэнгэ бэлдэжэ, техникэ машинануудаа заһабарилжа байна гэжэ Түнхэнһөө мэдээсэбэ.

Хүдэлмэришэн, таряашадай, ажалша коллективүүдэй арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб, уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын, малай үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэхын, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхын, ерэхэ жэлэй хабарай тарилгада һайн бэлэдхэл хэхын тула ямараар оролдожо байһан тухай манай газетэ саашадаашье саг үргэлжэ бэшэхэ. Тиимэһээ үйлэдбэриин түрүүшүүлые, партийна, советскэ, профсоюзай, комсомолой болон бусад эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдые, предприяти, организаци болон колхоз, совхозуудай, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдые, бүхы уншагшадые энээндэ эдэбхитэйгээр хабаадахыетнай уряалнабди.

Хото, хүдөөгэй ажалшадай үдэр бүри ургажа байгаа эрилтые һайнаар хангаха гээшэ тон шухала. Тиимэһээ соёлой, худалдаа наймаанай, элүүрые хамгаалха, хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха эмхи зургаануудай хүдэлмэри манай газетэ үргэнөөр харуулха. Энэ хэрэгтэмнай газетымнай эдэбхитэд ехэ туһа хүргэхэ бэзэ гэжэ найданабди.

ОЛОНДО БАЯР АСАРАГШАД

Үглөөгүүр эртэ почтын машина Улаан-Үдэһөө Гусиноозёрск хото обоо собоо газетэ, журналнуудые асардаг. Татьяна Кокорина, Галина Асеева, Галина Белякова, Надежда Протасова, Валентина Черниговская, Надежда Арбузова, Татьяна Мендикова, Альбина Татарникова, Наталья Тугаринова, Тамара Абдуллаева, Цырен Гатанова гэгшэд асаргадаһан почтые шууд түргөөр илгаад, томо томо сүүмхэнүүд соо хээдхидэг. Тобшолон хэлэхэдэ, нэгэ үдэрэй туршада 14 мянга гаран газетэ, журналнууд захигшадта хубаагдадаг, мүн тэрэнһээ гадна мүнгэн перевод, пенси гэжэ байха.

Бүхы газетэ, журналнуудые почтальонуудай сүүмхэнүүд соо багтаахын аргагүй. Тиимэһээ тэдэнэй заримыень машинада ашажа, участогууд дээрэ бии болгогдоһон хубаарилгын пунктнуудта эльгээдэг юм. Сэлэнгын районой хэлхеэ холбооной узелай хүдэлмэрилэгшэд Гусиноозерск хотын хүн зоной газетэ, журнал ехээр захидаг болоһонһоо хойшо транспорт хэрэглэдэг болонхой. Ушарынь гэхэдэ, районой түб жэлһээ жэлдэ хурдан түргэнөөр хүгжэнэ, шэнэ гудамжанууд, үргэн салуу кварталнууд бии болоно.

Газетэ, журналнуудаа илгажа, сүүмхэдээ хэжэ абаһаар лэ, хурдан хүлтэй залуушуул хүндэхэн ашаагаа үргэжэ, захилшадтаа хубаахаяа гарадаг. Тэдэ гэр бүлэ, айлнуудта баяртай, һонирхолтой, элдэб шэнэ мэдээнүүдые асарна.

Хэлхеэ холбооной узелай дүршэл ехэтэй үниинэй хүдэлмэрилэгшэд Татьяна Алексеевна Кокорина, Надежда Иосифовна Калашникова, Дэмбэрэл Бадмаевна Очирова гэгшэдэй ажалтай танилсаа һэм. Мүнөө Дэмбэрэл Очирова пенсидэ гарабашье, ажалаа өөрынгөө басаган Цырен Гатановада тушааһан байна. Цыренэй участок ехэ, гэрнүүдынь холуур таранхаи. Тэндэнь Магистральная, Степная үйлсэнүүд, 6-дахи микрорайон, Түхэм тосхон ороно. Цырен Гатанова ярана: ажалайнь үдэр һаяхан эхилбэшье, хэрэгтэй газетэ, бэшэгүүдые захилшадтаа дары барюулхые оролдоно. «Үргэн уужам оронойнгоо заха хизаарта ажаһуудагшье һаа, түбэй газетэнүүдые хоёрдохи үдэртэнь уншадаг гээшэбди», — гээд тэрэ ябууд дуугарна. — Эгээл һонирхолтой, шэнэ мэдээсэлнүүдые арад зондоо дуулгахада, почтальонуудта урматай, зохид байдаг. Хэлэһэнээ батадхан, Цырен огсом шанга хоолойгоор: «Почтоёо абагты! Шэнэ газетэ, журналнууд!..» — гэжэ сонсохоно. Цыренэй захилшад хоолойгоорнь абаһаар лэ танижа, урин дулаанаар мэндэшэлэн угтадаг юм.

Эмхи зургаануудта захилыень хубаажа дүүргээд, айл аймаг, гэр бүлэнүүдтэ мэндын бэшэг, мүнгэн перевод, шэнэ газетэ, һонирхолтой журналнуудые хубааха, сахилгаан түргөөр ерэһэн телеграммануудые барюулхые почтальон һахы һалаг ярадаг. Тэрэ гансахан хотын ажалшадта бэшэ, мүн Гусиноозёрскын захада һууриһан Түхэмдэ ажаһуудаг хүдөө ажахын хүдэлмэришэдтэ захилыень хубаадаг ха юм. Манай город болон хүдөө нютагта захигдадаггүй ямар нэгэн хэблэл гэжэ байхагүй. Энэ басаган үдэр бүри 1500 шахуу газетэ, журнал хубаадаг. Сэлэнгын районой гэгээрэлэй таһагай инспектор Надежда Дамбаевна Гармаевагай корреспонденци һонирхон хаража үзөө. Почтальон Цырен энэ гэр бүлэдэ «Учительская газета», «Комсомольская правда», «Правда», «Пионерская правда» газетэнүүдые, роман-газетэ, «Огонёк», «Охота и охотничье хозяйство», «Воспитание в школе» болон бусад журналнуудые асардаг.

Удаадахи гэртэ тэрэниие Дэмбэрэл Балданов хүлеэжэ байха. Тэрэ наһанайнгаа амаралтада гараһаншье һаа, түрэл колхозойнгоо ажабайдалаар ехэтэ һонирходог, мүн ажабайдалдаа һурамхи болоһон заншалаараа гэрэлтэ үдэрөө газетэ, журналнуудые уншалгаар эхилдэг. «Сайн байна, энэл даа танай почто!» — гээд тэрэниие амаршалан, Цырен шэнэхэн газетэ, журналнуудые һарбайха.

Тэрэнһээ гурбан гэрэй саана далаад наһанай пенсионер Даржаа баабай почтальониие хүлеэжэ байдаг. Гатановагай участок дээрэ 132 пенсионер ажаһуудаг. Цырен тэдээндэ пенсиинь саг соонь асаржа баярлуулдаг.

Ажалдатнай ямар бэрхэшээлнүүд дайралдадаг бэ? — гэһэн асуудалтангаар почтальондо хандахада:

— Харагты даа, үмсын гэрнүүдэй номернуудые, Зарим гэрнүүд номергүй, нэгэ һаа номертой байгаашье һаа, тэрэнь баларжа гү, али сагаадагдажа, эли тодоор харагдахаяа болишонхой, хэды тоо бэшээтэй юм, ойлгохонь бэрхэтэй. Иимэ участок дээрэ нютагай хүн хүдэлхэдөө таатай. Хэнэй хаана ажаһуудагые хуу мэдэхэ. Теэд манай городто ажаһуугаагүй, ондоо тээһээ нүүжэ ерэһэн хүнүүд почтальоноор хүдэлдэг ха юм. Харин тэдэ хайшан гэжэ хүдэлхэ болоноб, илангаяа Түхэмдэ, яажа тараахаб? Үгы гэбэл, почтын хайрсагууд эбдэрхэй байха. Хажуугаарнь уягдаагүй, мүн зайгуул нохойнууд почтальонуудай ажалда һаад тойбо татадаг. Эдэ бүхы дутуу дундануудые усадхаха хэрэгтэ захилшад өөһэдөө туһалха ёһотой ха юм.

Почтальонойнгоо томо сүүмхын дундархада, һүүлшынгээ газетэ, журнал захиһан эзэнэйнь хайрсагта хэхэдээ, почтальон уялгаяа дүүргэһэн һэшхэл, мэдэрэлтэйгээр гэртээ бусадаг ёһотой.

Эгээл иигэжэ Татьяна Кокорина, Галина Асеева, Валентина Черниговская, Тамара Абдуллаева гэгшэд габшагай бэрхээр ажаллана. Эдэ залуу нүхэднай захилшадтаа хүндэтэй болонхой. Тэрэшэлэн Сэлэнгын хэлхеэ холбооной узелай захиргаанай зүгһөө оло дахин баяр баясхаланда, һайшаалда хүртэһэн, үнэтэй сэнтэй бэлэгүүдээр шагнагдаһан байха юм.

Р. БАЛДАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

«...ЭНХЭРГЭН ЭГЭШЭМНАЙ»

...н боложо байгаа. Шар... ...а ядарһан олон тоото ...а госпитальдо хэбтээ. ...иие абархын тула ган... ...хируругнууд, врачнуудай ...бари хэрэгтэй бэшэ, ха... ...ами наһынь залгаха ...шуһан аргагүй шухала ...ог һэн. Ажабайдалдаа ...ө тэхэриһэн, һайн бо... ...хүнүүд тэдэниие аба... ...днай гэжэ шүтэн, хүн... ...ябадаг бэлэй.

...нэрэй дунда нарии... ...шураи, сагаан халаад ...гурбан хушуутай ...таа хэрээһэтэй Ольга ...ша ябадаг һэн. Тэрэ Ольга Забайкалиин нэ... ...спитальдо медстатистаар ...жэ байгаа. Тиигэжэ ...үедөө хүндөөр шарха... ...офицернүүд болон ...дуудые аргалхада хэ... ...й шуһаяа тушаадаг һэн.

...м, газетэ, журнал бари... Ольга басагые палата... ...соо хэбтэжэ байһан ...эднай хүлеэжэ ядадаг ... Ушарынь гэхэдэ, Оль... Семеновна тэдээндэ һүү... ...онин уншажа, хөөрэжэ ... хүндөөр шархатаһан ...шэдэй гэртэхиндэнь бэ... ...бшэжэ үгэхэ... Иигэжэ

Эхэ оронгиемнай дайсадһаа хамгаалалсаһан сэрэгшэдые энэрхы сэдьхэлээр анхаран хүреэлжэ, түргөөр хүл дээрээ бодохо, эдэгэхэ хэрэгтэнь нүлөөлдэг байгаа.

Хүл дээрээ гаража, һайн боложо байгшадта концерт, нааданай эмхидхэгдэхэдэ, медстатист Ласкина эдэбхитэйгээр хабаададаг һэн. Хонгёо һайхан хоолойгоороо дуу дуулажа, шүлэгүүдые уншажа, сэрэгшэдые ехэтэ баярлуулдаг байгаа. Госпитальдо байгшад О. С. Ласкинае бултадаа хүндэлэн, «энхэргэн эгэшэмнай» гэжэ нэрлэдэг һэн.

Дайнай дүүрэхэдэ, «Дайшалхы габьяагай түлөө» «Германиие илаһанай түлөө» гэжэ медальнуудаар шагнагдаһан О. С. Ласкина сэрэгэй нэгэ частьда хэрэг бүтээгшээр, удаань Улаан-Үдын госпитальдо хүдэлхөөр эльгээгдэһэн байна. Эндэл хүдэлжэ байхадаа пенсидэ гараа бэлэй. Тиигэбэшье «СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй 60 жэл» гэһэн медаляар шагнагдаһан байна.

Сэрэгэй госпитальнуудта, частьнуудта олон жэлэй тур-

шада хүдэлхэдөө, ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадажа байһан Ольга Семеновна Ласкина командованиин зүгһөө Хүндэлэлэй 20 гаран грамотаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан.

Мүнөө тэрэ 75 наһа хүрэбэшье, хүнгэн сарюун ябаһаар. Урданайхяараа газетэ, журнал, номуудта дуратай. «На боевом посту» гэжэ эгээл хүндэтэй, дуратай газетэнүүдэйнь нэгэн юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: О. С. Ласкина.

А. ШУЛУНОВОЙ
фототекст.

АНХАРАЛ ХЭРЭГТЭЙ

Кабанскын районой Выдрино тосхондо ажаһуугшад хубиингаа ажахыда гахай, шубуу, туулай үсхэбэрилдэг юм. Тиимэ арга боломжо эндэ гүйсэд бии. Гансал таряа талханай үлэгдэл, холимол тэжээлэй зүйлнүүд дуталдана. Ажалшадай хубиин ажахын малда, шубуудта шухала хэрэгтэй тэжээл эндэхи ОРС-ын магазинда худалдагдаха ёһотой.

Гэбэшье Выдринэй модоной баазын, ПМК-гай хүтэлбэрилэгшэд хүдэлмэришэдэйнгөө хубиин ажахыда туһалха асуудалда анхарал хандуулнагүй, ОРС-ын магазинда холимол тэжээл асарха транспорт үгэнэгүй. Эдэ асуудалнуудта ажалшадай депутадуудай поселково Соведэй гүйсэдком анхаралаа табиха уялгатай.

С. ДАНХАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

«БУРЯАД ҮНЭН»
газетэдэ бэшэһэнэй һүүлээр

ХОЙРОГООР ХАНДАҺАНАЙ ХОЙШОЛОН

Иимэ гаршагтай шүүмжэлхы статья байгша оной августын 13-да манай газетэдэ толилогдоо һэн. Улаан-Үдэ хотын ажалшадые түлишөөр хангаха асуудалда нилээд дутагдалнууд үзэгдэнэ, олонхи айл бүлэнүүд түлеэнэй сэн, асарха транспортда гаргашалагдаха мүнгэ түлөөд үни удаан саг соо түлеэнэй асаргадахые хүлеэхэ гү, али үбэлэй хүйтэндэ даараха баатай болоно гэжэ статья соо хэлэгдэһэн байгаа.

Улаан-Үдын гортопой директорэй орлогшо Н. Б. Иринчеевһээ, «Буряттрансагентствын» начальник Ю. Н. Банзаракцаевһаа газетымнай редакцида харюу ерээ. Хотын зарим ажалшад захиһан түлеэгээ саг болзортонь абанагүй гэжэ танай газетэдэ толилогдоһон статья соо зүб хэлэгдэнэ гэжэ тэдэнэр харюу соогоо тэмдэглээ.

Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, «Забайкаллес» нэгэдэлэй гэмээр гортопой складта түлеэн дутуу асарагдаа. ГАТП-3 договорой ёһоор трансагентствэдэ автомашинануудые үгэнэгүй. Эдэ дутуу дундануудые усадхаха талаар бодото хэмжээнүүд абтажа байна гэжэ харюу соо хэлэгдэнэ.

УНЖАГАЙРҺАН БАРИЛГА

Турунтаево тосхоной дунда һургуули яһала ехэ коллективтэй бараг һургуули гэжэ тоотой юм. Түрэл ажахыдаашье, мүн арадай ажахын ямаршье һалбарида хэрэгтэй болохо трактористнууд эндэ бэлдэгдэдэг гээшэ. Тиимэһээ мастерской гараж хоёр тон шухала болонхой. Һурагшадайнгаа техническэ һуралсалай таатай зохид эрхэ байдалда үнгэрхынь тула һургуулиин директор З. И. Лазарев яһалал оролдодог. Тиин 1978 ондо тэрэ эндэхи барилгашадтай (начальниигынь А. Н. Горин) договор баталжа, барилгын хүдэлмэриие эхилһэн байна.

Сметынгээ ёһоор һургуулиин мастерской гараж хоёрой барилгада 33 мянган түхэриг гаргашалагдаха байгаа. Байгша оной һуралсалай жэлэй эхиндэ 23 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэгдэһэн байба. Энээн дээрэһээ тобшолол хэхэдэ, багахан хүдэлмэри үлэһэн болоно.

Тиигэбэшье үнэн дээрээ энэмнай зогсошоһон барилгые гэршэлһэн лэ баримта мүн. 1981 ондо барилгашад тон үсөөхэн үдэр хүдэлөө. Тиигэжэ «амаржа» байтараа, тээсгэн элһэ, шабар, цемент, тэдэниие зууураха амһарта, сонхын можо, рамануудые асаржа буулгаад, баһа үгы болошобо.

Теэд мүнөө хүйтэнэй хаһа ерээ. Һурагшадай хүлеэжэ ханадаггүй мастерской гараж хоёр баригдажа дүүрээгүй, үхибүүдэй болон түрэлхидэй һанаа сэдьхэлдэ амар заяа үзүүлнэгүй.

Шанга хүйтэнэй захалхаһаа урид Гориной хүтэлбэрилдэг барилгашадай шангахан хүдэлөөд орхёо һаа, 20 үдэрһөө дээшэ бэшэ саг соо энэ хүдэлмэри бүтэшэхэл байгаа. Һурагшад олон түрэлхидэй урмада нүхэр Горин түргэн хэмжээ абахагүй гээшэ гү?

П. ХАЛТАНОВ.

АЛТАН ГАРТАЙ ХҮН

...агшадтаа хөөрэхэ гэһэн ... Дунда Сагаан-Хушуу... ...бооридо баригдаһан шэнэ ...ной стан дээрэ түрүүшын... ...лзаа һэм. Сэлмэг арюун, ...тар урихан шарайтай за... ...хүбүүн комбайнай хажуу... ...ю хээрэнь заһажа бай... Тэндэ тракторна таряан ...ай тоо бүридхэгшөөр хү... ...э байһан Базар-Гүрэ Му... ...ановтай хөөрэлдэхэдөө, ...ин Жамбалов тухай, тэрэ... ...жэшээтэ һайн ажал болон ...и сэхэ, һайхан абари зан ...нь һайса мэдэжэ абаһан ...об. Ринчин ниитын ажал ...ые урагшатай һайнаар, ...н малгайгаа абангүй бү... ...эжэ ябадаг хүн юм. ...адирай, отделени эрхилэг... ... гү, али директорэй ямар... ...ажал хэхыень дурадхаха... ...юрэ арсаха, гэдэргээ та... ...лаха, элдэб шалтагаануу... ...барихa гэжэ мэдэнгүй: ...тиигэхэл гүбдөө»,—гэжэ ...эдэг зантай юм.

...рэ өөрөө барилгын кон... ...цинуудай газоэлектробен... ...гагнуургшан гэһэн тон үнэтэй ...еэнэй нарин мэргэжэлтэй ... Үшөө тиихэдэ тракторист ...комбайнершье байха.

...алуун ажалай үедэ брига... ...механизмуудые түргэн ...бариха, түмэр гагнаха ...ай гарахада, «нөөхил ...ниһээ бэрхэ, найдамтай ...үгы юм» гээд оло дахин

Б. Г. Мухагшанов урмашан магтаа һэн. Зэр зэмсэг гартаа барибал, бүхы юумэ шадаха, тайраха, гагнахаһаа эхилээд, хүн хомор ха юм. Ринчин тиихэдэ одоол алтан гартай хүнүүдэй нэгэн гээшэ. Өөрынгөө хүршэ наһажаал пенсионернүүд Шойсорон Цыреновэйдэ пол доронь сорго шаажа, электромотороор уһа бүлэдэг түхеэрэлгэ тодхожо үгэһэн байна. Хоёр хүгшэд амаршообди гэлдэжэ, хүн бүхэнтэй баяраа хубаалдажа, Ринчиниие магтан, үреэн һуудаг.

Урда тээнь Ринчин хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг заводто, Улаан-Үдэдэ хүдэлдэг байһан. Хүдөө ажахыда шефскэ туһаламжа үзүүлхэ зорилготойгоор Хориин совхоз эльгээгдэһэн аад, наһанайнгаа нүхэрэй ушараад, совхоздо үлэшэһэн намтартай юм. Мүнөө тэрэ Аалан нютагтаа гурбан үхибүүнэй эсэгэ болонхой юм.

Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ сэрэгэй алба хэжэ байхадаа, электро-гагнуургшанай мэргэжэлдэ һуража, тэрээндээ дадаһан, һайсахан шудалһан байна. Тэрэ үедөө Брянск хотодо сэрэгэй барилгануудай түмэр армагуудые гагнаһан, хабсаргаһан намтартай.

Ринчин Жамбалов юрэ өөрөө түбшэн дарүү зантай, ураг-

шаа һанаатай хүн юм. Тиимэл хадань совхозой дирекци тэрээндэ хүсэтэ «К-701» гэһэн шэнэ түхэлэй тракторые прицептэйгээрнь найдажа үгэһэн байха. Тэрэ шэнэ тракторaa нэгэшье һамшаан байлгангүйгөөр, нягта наринаар хоёрдохи жэлээ ашаглажа ябана.

Хабартаа энэ хүсэтэ «хүлэгөөрөө» газар хахалдаг. Хахалалгын эхилтэр 1000 центнер үрэһэ городһоо гансаараа шэрэжэ асарһан байна.

Һаяхан бидэ Ринчин Жамбаловтай хоёрдохёо уулзабабди. Саһан доро ороһон баалнуудаар тэрэ зеленкын бухал табилсажа байгаа һэн.

—Иигээд совхозой малда тюк болгон бэлдэгдэһэн үбһэ, һолоомо Онохойһоо шэрэхээ байнаб,—гэжэ хэлээ һэн.

Загарайһаа, Улаан-Үдэһөө тэрэ үтэгжүүлгэнүүдые, бусад эд хэрэгсэлнүүдые зөөгөө. Һэлгэхэ халаанай найдамтай нүхэргүй аад, тэрээндэ замдань ехэл хүндэ болодог байна. Ааланда гараж байхагүй. Үбэлдөө ходол һүнидэжэ, Улаан-Одондо трактораа гаражда табяад, үглөөгүүр Ааланаа элдэб аргаар хүрэжэ ерэхэ ушарнууд али олон болохо. Баруулхадаашье бэһал Улаан-Одондоо трактораа гаражда табяад, үглөөгүүр харанхыгаар ябадаг. Тиигээгүйдэнь аргагүй.

Ж. БАДМАЕВ.

...ЖЭШЬЕ ҺАА, ЭРИЛТЭНҮҮД...

Улаан-Үдын районой За... ...ный поселогто барилгын... ...спортна хэдэн эмхи зур... ...байдаг, хэдэн мянган ... зон ажаһуудаг гээшэ. ... тэдэнэрэй ажаһуудалай ...обожо эрилтэнүүд хан... ...анагүй.

Барилгашадай нэрэмжэтэ ...ын 30-дахи байшан дээ... ...республикын «Бурятраз... ...ят» нэгэдэлэй мэдэлэй

«Парикмахерская» гэһэн томо гаршаг харагдадаг. Теэд тэндэ хүдэлхэ мастерай үгы дээрэһээ хаалтатай байдаг. Тиимэ парикмахерска хэндэ хэрэгтэй гээшэб?

Хоёрдохёор, эндэ ажаһуугшад гуталаа заһуулха газаргүйдэжэ мүн лэ ядарна. Тиимэһээ Заречный посёлогто ажаһуугшад город ошо-

жо хэрэгээ бүтээхэ баатай болоно.

Арадай депутадуудай Улаан-Үдын районой Соведэй гүйсэдком Заречный поселогой иимэ байдалые хараадаа абажа, хүн зондонь туһалха гэжэ һанагдана.

С. ДЕМИДОВ,
Заречный поселогто ажаһуугша.

ДУРАСХААЛЫНЬ МҮНХЭЛЬЭН ААД...

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай гайхамшагта илалта туйлаһанһаа хойшо гушан зургаан жэл үнгэршэбэ гээшэ. Теэд 20 миллион хүнэйнгөө ами наһые алдажа туйлаһан илалтамнай он жэлнүүдэй ошохо бүри үнэтэй, мартагдашагүй байха.

Оронойнай нютаг нуга бүхэндэ тэдэнэй дурасхаалда хүшөөнүүд бодхоогдоод, һайхан сэдьхэлээр дурдагдан, урихан харасаар эльбэгдэн байдаг. Иимэ хүшөөнүүдые гол түлэб һурагшад ба пионернүүд, залуушуул ба комсомолшууд нарин нягтаар харууһалдаг, жэлэй дүрбэн сагта үзэмжэтэй зохид байлгадаг.

Захааминай районой Хамни болон Хуртага һууринуудта эдэ нютагуудһаа дайнда мордоод бусаагүй сэрэгшэдэй дурасхаалда бодхоогдоһон хүшөөнүүд бии юм. Хамнии һууринайхиинь хоёр дабхар Соёлой ордонгой хажууда, олондо яһала һайн хараатай, үзэмжэтэй газарта оршодог. Гомдолгүй томо хэмжээнэй хүшөө холоһоо харахада бараатай, үзэмжэтэй юм. Харин ойрохон ерээд хараа һаа, нюдэнтнай далтирха. Хэдэн жэл соо ойроо хүртөөгүй хүшөөгэй ханануудаар хура бороогой мүр сараа, һүүлээрнь шорой тооһон, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай орденой түгдэршэһэн булан, 54 хүнэй нэрэ алдарай бэшэгдэһэн үнгэгүй болошоһон самбар, хүшөөгэй захаар таригдаха сэсэгүүдэй орондо элбэгээр ургаһан урмэдэһэн. Эдэ бүгэдые харахадаа, досоомни уйтаржа, айхабтар аягүй болошоо һэн.

Энэ хүшөөе хүндэлхэ, харууһалха хүнүүд Хамнида үгы гээшэ гү? Эндэхи дунда һургуули (директорынь нүхэр М. Д. Зундуев) хүшөөһөө холо бэшэ юм. Һургуулиин багшанарай хүмүүжүүлхы хүдэлмэриин түсэб соо элдэб пунктнууд хараалагдаһан лэ байха.

Хуртага һууриндахи хүшөө эгээл иимэрхүү байдалтай.

Эсэгэ ороноо дайсадһаа хамгаалхаяа эрэлхэгээр тэмсэжэ ябатараа, баатарай үхэлөөр унаһан сэрэгшэдэйнгээ нангин дурасхаалда хүшөөнүүдые нютагтаа бодхооһон хадаа тэдэнээ нюдэнэй сэсэгы мэтээр сахидаг һаамнай, одоол гоё, гүнзэгы, хүмүүжүүлхы удхатай байха һэн ха.

В. БОДОЕВ,
дайнай ветеран.

ЗОНДО ХҮНДЭТЭЙ НАЙМААЛАГША

Николай Иннокентьевич Томилов. Нүүдэл магазинда тэрэнэй хүдэлжэ эхилһээр арбаад шахуу жэл боложо байна. «Өөрөөшье мэдэнгүй ябаһаар иимэ мэргэжэлтэй болошоһон хүм»,—гэжэ Николай Иннокентьевич хөөрэдэг. Түрүүшээр автолавкадаа шофёроор хүдэлжэ байһан юм. Нэгэ мэдэн гэхэдэнь, тэрээндэнь хүдэлхэ наймаалагша олдохоёо болёод байба. Түнхэнэй сельподо тэрэ үедэ түрүүлэгшээр хүдэлжэ байһан С. И. Кобелев автолавкынгаа жолоошондо наймаалагшаар хүдэлхыень дурадхаба.

«Сибиряк» колхозой газар дайда ехэ, малайнь фермэ, гүүртэ болон отаранууд олон. Мүнөө автомагазин колхозой парткомой табиһан графигаар аяар гуша шахуу точко хангана. Малшад ехэнхидээ үдэр бүхэндэ хэрэглэгдэхэ эд бараа, эдеэ хоол, мүн тосхоной магазинуудта байдаггүй гэхэ гү, али тэдэнэртэ хүртэдэггүй юумэнүүдые ходо захижа байдаг юм. Автомагазинай наймаалагша захилыень аргатай һаа, оложо асарха мүрөө бэдэрдэг, Тиимэһээ худалдан абагшад тэрэниие хүндэлдэг, ходо хүлеэдэг юм.

Иигэжэ худалдан абагшадайнгаа захилнуудые дүүргэхэ гэжэ үдэр бүхэндэ оролдожо ябадаг энэ наймаалагша жэл бүри түсэбөө үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, энэ жэлэй гурбан кварталай түсэбые 113 процент дүүргээ гэхэ гү, али түсэбэй ёһоор 93.000 түхэригэй орондо 105.657 түхэригэй эд бараа, эдеэ хоол худалдаһан байна. Николай Иннокентьевич автомагазинай наймаалагшаар хүдэлжэ эхилһэнһээ хойшо 4 дахин «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ саг үргэлжэ «Автомагазинай эрхим наймаалагша» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнэ. Хүндэлэлэй грамота болон шангуудыень тоолохо болобол олон даа. Тэрэ арадай депутадуудай районно Соведэй депутат юм.

Иимэл хүн юм даа, хүн зондо, худалдан абагшадта хүндэтэй наймаалагша Николай Иннокентьевич Томилов.

Л. ИРИНЦЕЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Автомагазинай» наймаалагша Н. И. Томилов малшадта хүрэжэ ерээд байна.

Авторай фото.

БЭРХЭ БАГША, БЭЛИГТЭЙ ЭРДЭМТЭ

Түүхын эрдэмэй доктор, профессор, Буряадай АССР-эй эрдэм наукын габьяата ажал ябуулагша Ефрем Егорович Тармахановай түрэһөөр 60 наһанай ойе республикымнай научна олониитэ тэмдэглэжэ байна.

Тэрэ Эрхүүгэй областиин Оһын районой Эрхэдэй нютагта тарааршанай бүлэдэ түрэһэн юм. Имагтал Агууехэ Октябриин илаһанай, ленинскэ национальна политикын бэелүүлэгдэһэнэй ашаар тэрэ эрдэм шудаха аргатай болоһон байгаа. Буряадай багшанарай институдай рабфагые 1941 ондо дүүргэжэ һэн. 1938 ондо эндэ һуража байха үедөө комсомолдо ороһон юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ тэрэ Совет Армида алба хээ, удаань фронт дээрэ батальонной комсомолой организациин секретариин орлогшо ябаа. Хүрээлэгдэһэн Ленинградые сүлөөлэлгэдэ хабаадалсахадаа, тэрэ хүндөөр шархатажа, госпитальдо удаан эмнэлгэ абажа, армиһаа табигдаһан бэлэй. 1945—1950 онуудта Е. Е. Тармаханов Ленинградай университедэй һураба, 1946 оной октябрь һарада тэрэ КПСС-эй зэргэдэ абтаһан юм. Ленинградай А. А. Ждановай нэрэмжэтэ гүрэнэй университедэй түүхын факультедые 1950 ондо дүүргэхэдөө, СССР-эй түүхын кафедрын дэргэдэ аспирантурада һурахаар үлөөгдэбэ. Тиихэдэ хамта тэрэ Ленинград хотын 33-дахи һургуулида СССР-эй түүхын багшаар хүдэлһэн байгаа. 1953 ондо кандидадуудай диссертацие амжалтатайгаар хамгаалһанайнь удаа һүүлээрэ тэрэ Буряадай гүрэнэй Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдта хүдэлхөөр эльгээгдэһэн.

Эндэл тэрэ эмхидхэлшэн, багшын, шэнжэлэгшын ехэ бэлиг шадабаритай байһанаа харуулба. Хэдэн жэлэй туршада соо залуу эрдэмтэ түүхэ-хэлэ, бэшэгэй факультедэй партийна организациин секретаряар хүдэлһэн юм. Энэ хүдэлмэридэ тэрэ партийна шууд сэхэ хүсэл эрмэлзэлтэй, дутуу дундануудта эбсэшэгүй, коллективые шадамар бэрхээр хүтэлбэрилдэг, эмхидхэдэг байһанаа харуулаа һэн. Тиихэдээ тэрэ энэрхы һайхан сэдьхэлтэй, анхарал оролдосотой байгаа бшуу. 1965 ондо нэрэ хүндэ ехэтэй партийна хүтэлбэрилэгшые, ургажа ябаа эрдэмтэниие СССР-эй түүхын кафедрые даагшаар һунгаһан байгаа.

Тэрэ һуралсал-хүмүүжүүлгын ба научно-методическа хүдэлмэридэ, илангаяа студентнэрэй бэеэ даагаад номоо үзэлгэдэ анхаралаа ехээр хандуулдаг юм. Багшанар-түүхэшэдые, үзэл сурталай-политическэ ба мэргэжэлэй талаарнь хүмүүжүүлгэдэ горитой хүдэлмэри хээ. СССР-эй түүхэ болон түүхэ шэнжэлгээр профессорэй уншаһан лекцинүүд, үнгэргэһэн хэшээлнүүд гүнзэгы удхатай байдагаараа шалгардаг. СССР-эй түүхын кафедрын эрдэмтэд хамтынгаа хүдэлмэридэ һайн хубилалтануудые хэгдэһэн. Мүнөө кафедрада эрдэмэй хоёр доктор, түүхын эрдэмэй хоёр кандидат хүдэлнэ, хоёр хүн диссертаци бэшэжэ дүүргээ.

Буряадай АССР-эй индустриин хүгжэлтын түүхэ зохёохо талаар Е. Е. Тармахановай шэнжэлхы бэлиг шадабари табяад онуудай тэн үеэр илангаяа тодорһон байгаа. Буряадай промышленностиин хүгжэлтын, хүдэлмэришэн ангиин бүрилдэн ургалтын харгы замууд совет түүхэ шэнжэлгэдэ түрүүшынхеэ иимэ дэлгэрэнгыгээр шэнжэлэгдэһэн байха юм. Профессорнууд В. В. Мавродин, С. Б. Окунь, Н. Г. Сладкевич болон бусад мэтын ЛГУ-гай элитэ ехэ эрдэмтэдэй үүргэ нүлөөн доро тэрэ эрдэмтэ болоожо ургаба. 1968 ондо хэблэгдэн гараһан «Социализм байгуулгын жэлнүүд (1917 — 1941 онууд) Буряадай АССР-эй промышленностиин хүгжэлтэ» гэһэн монографи республикын, мүн ороной научна олониитын зүгһөө ехэ үнэлэлтэ абаа һэн. Энэ асуудалые шэнжэлэн тайлбарилһанайнь түлөө 1969 ондо Е. Е. Тармахановта түүхын эрдэмэй докторой, удаань профессорэй нэрэ зэргэ олгогдоһон байгаа.

Далаад онуудта Е. Е. Тармаханов энэ асуудалые шэнжэлхэ талаар хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ. 1978 ондо хэблэгдэһэн «1938—1958 онуудай Совет Буряадай промышленность ба хүдэлмэришэн анги» («Наука» хэблэл) гэһэн монографи энэ хүдэлмэриин үрэ дүн болоно. Архивай материалнуудые үргэнөөр хэрэглэжэ хадаа далаад онуудай Буряадай совет түүхэ шэнэ хэһэгээр элитэ ехэ үйлэ хэрэг болоһон энэ номой соо ... Тэрэ доторнь индустриална хүгжэлтын асуудалнуудые, социально-экономическа бүлэг үзэгдэлнүүдые үргэнөөр харуулагдаба, Буряадай АССР-эй социалис индустриин хүгжэлтэ, хүдэлмэришэн ангиин бүридэлгэ шэнжээр тодорхойлогдоно.

Тиихэдэ Е. Е. Тармаханов республикын зарим промышленна предприятинуудай хүгжэлтэ дэбжэлтые шэнжэлһэн байгаа. Энэнэй ашаар нэгэ хүгжэлтэ хамтархэ, «Буряадай гигант» гэжэ номые (Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй түүхын-экономическа очерк) 1961 ондо хэблүүлһэн юм.

«КПСС-эй Буряадай организациин түүхын очеркнууд» гэһэн согсолон удхатай зохёол, мүн «Буряадай гигант» гэһэн номые хамтаараа бэшэһэн, «Сибириин түүхэ» гэһэн таба ботиинхи хэблэлэй ... зохёолой гүйсэд бүлэгэй автор байгаа.

Е. Е. Тармахановай хадаа «Сибириин хүдэлмэришэн ангиин түүхэ» гэһэн номой гурбадахи ботиин автор ба редколлегиин гэшүүн юм. Социализм байгуулгын түгэсхэлэй шатада Сибириин олон үндэһэ яһатанай ажамидарал нютагуудта хүдэлмэришэн ангиин бүридэлгэ, түүхэдэ зориулагдаһан параграфуудые тэрэ бэшээ.

Сибириин национальна районуудта хүдэлмэришэн ангиин отрядуудай бүридэлгэ ба хүгжэлтын юрэнхы гурим ёнонууд болон онсо илгаанууд тодорхой баримтануудаар харуулагданхай. «Буряадай АССР хүгжэлтэ түгэс социализмын үедэ», «Буряад ороной дээдэ һургуулинууд ба эрдэм наукын хүгжэлтэ» гэһэн хамтын хүсөөр бэлдэгдэжэ байгаа зохёолнуудай авторнуудай нэгэн ба редколлегиин гэшүүн болоно.

Мүнөө үедэ СССР-эй түүхын кафедра профессор Е. Е. Тармахановай хүтэлбэри доро Буряадай АССР-эй хүдэлмэришэн ангиин 1917 онһоо эхилээд, мүнөө үе хүрэтэрхи түүхые тодорхойлон шэнжэлжэ байнхай.

Е. Е. Тармаханов түүхын үйлэ хэрэгүүдые болон үзэгдэлнүүдые сэгнэлтэдэ научна, Буряадай түүхын асуудалнуудые Сибириин болон СССР-эй түүхэтэй нягта холбоотойгоор харуулдаг, тиихэ үедөө Буряадай түүхын онсо өөрсэ илгаануудые харуулха гэжэ оролдодог.

СССР-эй арадуудай хани барисаанай суртал бодол хадаа Е. Е. Тармахановай шэнжэлхы бүхы зохёолнуудай гол удха болодог юм. СССР-эй арадуудай харилсаа холбооe, хани барисаае бэхижүүлгэдэ, ажалшадые коммунис ба интернациональна ёһоор хүмүүжүүлгэдэ тэрэнэй зохёолнууд туһа нэмэри хэдэг юм.

Профессор Е. Е. Тармаханов редакционно-хэблэлэй хүдэлмэридэ хабаададаг. М. Н. Халбаевай «Хүгжэлтэ түгэс социализмын үедэ Сибириин национальна районуудай индустриин ургалта» («Наука» хэблэл, 1980 он), А. А. Саункинай «Зүүн Сибириин партийна эмхинүүд 1959—1971 онуудта хүдөө ажахын үйлэдбэриие эршэмтэйгээр хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ» (Эрхүү, 1977 он) ба А. Е. Погребенкин «РСФСР-эй ой модоной химиин хүгжэлтын түүхэ» (Эрхүү, 1981 он) гэһэн монографинуудай түсхай редактор байһан.

Е. Е. Тармаханов бүхэсоюзна, зональна, нютагай научна конференцинүүд болон эрдэмтэдэй хуралдаануудта эдэбхитэйгээр хабаададаг. Тэрэ шэнжэлхы ба эрдэм дэлгэрүүлэлгын 100 гаад зохёол толилуулаа. Эрхүүгэй гүрэнэй А. А. Ждановай нэрэмжэтэ университедэй докторско диссертацинуудые хамгаалха талаар түсхай соведэй, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институдай түүхын секциин хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Буряадай гүрэнэй Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай СССР-эй түүхын кафедрые 15 жэлдэ даагша сая хүтэлбэрилээ.

Профессор Тармахановай олон һуралсалай республикын дээдэ һургуулинуудта, техникумүүдтэ, дунда һургуулинуудта ажамидаа тайлбарлагдадаг. Е. Е. Тармаханов һургуулинуудта, түүхын багшанарта эрдэм ухаанда үндэһэлһэн методическа туһаламжа сагүргэлжэ үзүүлдэг. Август, январь һарануудта үнгэргэгдэдэг багшанарай зүблөөнүүдтэ, багшанарта зорюулагдаһан һуршалгануудта, Багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдай эмхидхэдэг курсануудта тэрэ эдэбхитэй үгэ хэлэдэг. Б. М. Митуповтэй хамта тэдэнэй толилуулһан 9—10 классуудай һурагшадта зорюулагдаһан «Буряад ороной СССР-эй түүхэдэ» гэһэн ном хэдэ дахин хэблэгдэн гараа.

Е. Е. Тармаханов республикын, городой болон институдай ниитын-политическэ ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг. «Знание» бүлгэмэй республиканска правлениин гэшүүн, түүхын эрдэм нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ талаар эдэбхитэй ба олон шэглэлтэй хүдэлмэри ябуулдаг юм. Тэрэ тус соведэй гэшүүн ба «Знание» бүлгэмэй Улаан-Үдэ хотын Советскэ районно эмхиин правлениин түрүүлэгшэ юм. Тэрэ институдай парткомой секретариин орлогшоор ба КПСС-эй Советскэ райкомой гэшүүнээр нэгэнтэ бэшэ һунгагдаһан.

Совет Армиин солдат ябаһан, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадаһан эрдэмтэ, марксист-түүхэшэн Е. Е. Тармаханов совет түүхын эрдэм наукые хүгжөөлгэдэ, эрдэмтэдые, багшанарые бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулһан байна. Совет правительство эдэ алдар габьяаень үндэрөөр сэгнэээ. Тэрэ «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор, медальнуудаар, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан.

Е. Е. Тармаханов зохёохы ажал ябуулгынгаа хүсэн дунда ябана. Тиин бидэ, сугтаа хүдэлдэг нүхэдынь, 60 наһанайнь ойтой дашарамдуулан, элүүр энхэ ябахыень, инаг дурата Эхэ оронойнгоо үмэнэ ажал ябуулгадаа шэнэ амжалта түйлахыень хүсэнэбди.

Н. ЕГУНОВ,
түүхын эрдэмэй доктор, БГПИ-гэй СССР-эй түүхын кафедрын профессор.

Д. УЛЫМЖИЕВ,
түүхын эрдэмэй доктор, профессор, БГПИ-гэй юрэнхы түүхын кафедрые даагша.

Соёлой һонин

ҮНДЭР ШАГНАЛ

Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерство, профсоюзуудай областной совет, ВЛКСМ-эй обком арбадахи табан жэлэй туршада хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын һуралсалые эмхидхэхэ талаар үндэр амжалта түйлаһанайнгаа түлөө РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаһан байна.

РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын үдэшын һуралсалай управлениин начальник А. П. Киселев уржадэр дамжуулгын Улаан тугые манай республикын түлөөлэгшэдтэ барюулба. Үндэр шагнал манда хэтэ мүнхэдөө хадагалагдажа байхаар барюулагдаа юм.

М. ДАНИЛОВА.

ПРОФЕССОР ЦЫБИКОВЭЙ НОМ

СССР-эй Наукануудай академиин президиумэй тогтоолой шиидхэбэреэр Зүүн зүгэй элитэ шэнжэлэгшэ-эрдэмтэ, профессор Г. Ц. Цыбиковэй хоёр ботиһоо бүридэһэн «Шэлэгдэмэл зохёолнуудые» Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институт хэблэлдэ бэлдэһэн байна. Энэ суглуулбариин нэгэдэхи номыень Новосибирск хотодохи «Наука» хэблэлэй Сибириин таһаг барлан гаргаба. Энэ уран гоёор шэмэглэгдэһэн нэгэдэхи ботидо түүхын эрдэмэй кандидат Р. Е. Пубаевай профессор Г. Ц. Цыбиков тухайда бэшэһэн намтар оруулагданхай. Тиихэдэ алдарта аяншанай Түбэд орондо ябаһанай удаа бэшэһэн «Буддын шажанай мүргэлшэн Түбэд ороной шүтөөнүүдэй дэргэдэ» гэһэн нэрэтэй суута шэнжэлгэнь энэ ном соо согсологдонхой.

Түбэд орон руу аяншалгыень Эхэ оронинь үндэрөөр сэгнэһэн. Алдарта аяншанай Н. М. Пржевальскиин шанда хүртэһэн ба «Һаса руу аяншалжа, гайхамшаг үрэ дүн түйлаһанай түлөө» гэжэ алтан медаляар шагнагдаһаниинь, мүн тиихэдэ энэ номоороо дэлхэйн мэдээжэ түбэд шэнжэлэгшэдэй тоодо нэрэ солотой болоһониинь олондо мэдээжэ.

Тэрэ үеын баримтануудые, зарим орёо асуудалнуудые шэнжэлэн харуулһан ехэ һонирхолтой ажаглалтануудые энэ ном дотор уншажа болоно.

Мүн тиихэдэ Түбэд орон руу ошоходоо, Һасада, тэрэ шадар буулгаһан һонин фото-зурагууд энэ номые мэглэнэ.

Энэ суглуулбари хэблэгдэхэн түрүүн харюусагата редакторнууд — академик А. П. Окладниковай, ... бэшэгэй доктор Ц. Б. Цыдамбаевай, редколлегиин ... шууд — хэлэ, бэшэгэй ... Л. Д. Шагдаровай, түүхын эрдэмэй доктор В. Е. Л...чевай, Ниитын эрдэмэй институдай секторые даагша Р. Е. Пубаевай болон бусадай хүһэн ехэ оролдосотой ажал хүдэлмэриие тэмдэглэмээр.

Юрэ хэлэхэдэ, ородой, совет элитэ эрдэмтэн профессор Г. Ц. Цыбиковэй хүдэлмэринүүдэй суглуулбари олон түмэндэ ехэ һонирхолтойгоор, омогорхол түрүүлэн тагдахань дамжаггүй.

Н. ДУГАРОВ.

ВДНХ-да ХАБААДАГШАДТА

Агуу Октябриин һайндэрэй урдахана республикын Соёлой министерствэдэ баяртай мэдээсэл абтаба. Арадай зохёохы ажалай ба соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин республиканска научно-методическа түбэй хүдэлмэрилэгшэдые СССР-эй ВДНХ-гай комитет шагнаба гэжэ мэдээсэбэ.

«Совет соёл» гэһэн павильондо үнгэргэгдэһэн «РСФСР-эй зохёохы ажалай болон соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин методическа түбэй 50 жэлэй ой» гэжэ нэрлэгдэһэн выставкэдэ тэдэнэр хабаадаһан байна.

Буряадай АССР-эй соёлой министр Д. З. Жалсараев республиканска научно-методическа түбэй хүдэлмэрилэгшэдтэ үндэр шагналнуудые барюулха зуураа, «Уран һайханай зохёохы ажалые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд туһай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые бэелүүлэн, 1979 ондо байгуулагдаһан энэ түб республикын клубуудай эмхи зургаануудта методическа ехэ туһа хүргэнэ гэжэ тэмдэглэбэ.

«Зохёохы ажалай үндэр түйлалтануудэй, клубуудай хүдэлмэриие гүнзэгы удхатай болгожо, уран һайханай коллективүүдэй ажал ябуулгын шанарые дээшэлүүлһэнэй түлөө, хүдөөгэй ажалшадые, БАМ-ай Буряадай участогай барилгашадые хангалгые һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэһэнэй түлөө арадай зохёохы ажалай болон соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин Буряадай республикын научно-методическа түбые 1-дэхи шатын диплöмоор шагнаха» гэжэ СССР-эй ВДНХ-гай Главна Комитедэй тогтоол соо бэшэгдэнхэй.

Энэ түбэй директор Н. Б. Дамиранова алтан медаль ба мүнгэн шан барюулагдаба.

Хореографическа искусствын таһагые В. В. Абгалдаева эрхилдэг. Тэрэ Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэһэн нэрэ зэргэтэй юм. Буряад арадай хатарнуудые хүгжөөхэ ба олоной дунда нэбтэрүүлхэ талаар түйлаһан амжалтануудайнгаа түлөө В. В. Абгалдаева ВДНХ-гай бронзо медальда, мүнгэн шанда хүртэбэ.

Политическэ-хүмүүжүүлгын болон соёл-гэгээрэлэй таһагые даагша Т. С. Дубко бронзо медаляар мүн лэ шагнагдаһан байна.

Баяр ёһололой оршон байдалда соёлой министр Д. З. Жалсараев РНМЦ-гэй ахалагша методистнууд В. Л. Миткинова, О. А. Герасимова, библиотекые даагша А. К. Жукова гэгшэдтэ 1981 ондо СССР-эй ВДНХ-да хабаадагшадай үнэмшэлгэнүүдые барюулба.

Л. КАЗАНЦЕВА,
Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын научно-методическа түбэй ахамад редактор.

Штукенброк ФРГ-гэй туристнуудай дэбтэр соо тэмдэглэгдэдэггүй. Гэбэшье Баруун Германиин демократууд болон фашистнуудтай тэмсэгшэдэй хүдэлөөндэ тэрэ онсо удха шанартай юм. «Штукенброгой сэсэгүүд» гэһэн бүлгэмэй эдэбхитэд концлагерай байһан газарта эмхидхэгдэһэн дурасхаалта газарнуудые нангинаар сахин хаража байха гэжэ эдэбхи гаргаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Штукенброгой хүшөөгэй нэгэнэй дэргэдэ. Фашис концлагерьта 65 мянган совет хүнүүд зобоогдоһон байгаа гэжэ эндэ бэшээтэй.

ТАСС-ай фотохронико.

БАЯР АСАРХА УЯЛГАТАЙБДИ

Хүнүүдтэ баяр асарха, сэдьхэл дүүрэн байдал тогтоохо гэһэн үүргые наада эмхидхэгшэ дүүргэнэ гээшэ. Тэрэнэй искусство алишье тээшээ дүрбэн тэгшэ. Өөрөө ямаршье байдалда оромоо оложо, хүдэлмэриин һонирхолтой арга боломжонуудые хэрэглэн, тэрэ ажаллана. Нэгэ доро уран зохёолшо, найруулан табигша, артист, үшөө психолог болоно бшуу.

Октябрь һарын һүүл багта Хара далайн эрьедэхи курортно Геленджик гэжэ хотодо наада эмхидхэгшэдэй бүхэсоюзна конкурсын түгэсхэлэй шата үнгэргэгдэһэн юм. Гүйсэдхэлгын хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ, наада эмхидхэгшэдэй ба аккомпаниаторнуудай репертуарай шанарые һайжаруулха гэһэн үг зорилгонуудые тус конкурс хараалһан байна.

Ехэшүүлдэ, мүн залуушуулда ба үхибүүдтэ зорюулагдаһан тематическа, сюжетнэ болон нааданай 180 программа энэ конкурсдо харуулагдаа. Энэ конкурсдо союзна республиканууд ай, Москвагай, Ленинградай түлөөлэгшэд олон байгаа. РСФСР-эй, Украинын, Азербайджанай, Геленджик хотын наада эмхидхэгшэдэй программанууд бүлтанда һайшаагдаа. Эдэ программанууд бэе бэеһээ тад ондоо байгаа.

РСФСР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ Сэлэнгын районой Валентина Гунзынова, Хэжэнгын районой Ольга Дугарова, Улаан-Үдэһөө аккомпаниатор А. Р. Багеев гэгшэд оролсон байна. «Басага хүргэлгэ» гэжэ нэрлэгдэһэн буряад программые тэдэнэр харагшадай ба жюриин анхарал дурадхаа юм. Энэ программа соо буряад композиторнуудай дуунуудтай, шүлэгүүдтэй, наадануудтай «Ёохортой» харагшадые танилсажа, республикын түлөөлэгшэдые халуунаар угтаһан байна. Наада эмхидхэгшэдэй бүхэсоюзна конкурсын лауреадууд гэһэн жюриин үндэр сэгнэлтэдэ хүртэжэ, дипломоор, тэмдэгээр ба үнэтэ бэлэгүүдээр манай республикын түлөөлэгшэд шагнагдаа.

Аккомпаниатор А. Р. Багеев тухай хөөрэхэ юумэн олон. Һүүлэй олон жэл Аркадий Рубенович республикын уран һайханиие хүгжөөхэ хэрэгтэ өөрынгөө лэд ехэ хубитые оруулаа. Соёл-гэгээрэлэй училищида багшалхаһаа гадна, уран һайханай коллективүүдтэ һалха гэжэ хододоо оролсодог. Энэ үнгэрһэн конкурсдо мүн лэ лауреадай нэрэ гэдэ хүртөө.

Наада эмхидхэгшэдэй конкурс гансашье мүрысөөн бэшэ, мүн олон тоото уулзалганууд, дүй дүршэлөө дэлгэлгэ, гүрэнэймнай наада эмхидхэгшэдэй һургаал мүн. Герой-хото Новороссийск, гайхамшагта Бага газартай конкурсдо хабаадагшад танилсаа. Геленджик хотодо үнгэргэгдэһэн бэ нааданай һайндэрые нэр хэзээшье мартахагүйбди.

В. КОВАЛЕВ.

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺА

ХОЛЫН ХАРААТА ЕХЭ ЗОРИЛГОНУУД

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ, КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй хүдэлмэриин дүнгүүд, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин зүбшэн хэлсэжэ байгаа 1981 — 1985 онуудай ороной экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб болон 1982 оной түсэб дэлхэйн хэблэлэй гол анхарал татана. Совет хүтэлбэрилэгшын хэлэһэн үгэ, СССР-эй хуули гаргадаг дээдэ зургаанай зүбшэн хэлсэжэ байһан документнүүд дотор совет арадай зол жаргалтай байхын тулада, социалис Эхэ оронойнгоо саашадаа хүгжэн һалбарха, бэхижэхын тулада Ленинскэ партиин гаргадаг тон ехэ анхарал оролдолгонь харагдана.

Пленумэй тогтоол, нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ доторхи заабаринууд ба тобшололнууд КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ имагтал шухала үүргэ дүүргэнэ гэжэ **Чехословакиин «Руде право»** бэшэнэ.

Үйлэдбэриин бүри ехэ ашаг үрэ түйлаха, бүхы нөөсэ баялигуудые ашаглаха хэрэгтэ алмалта арьбалалтын тон шанга гурим сахиха, хүтэлбэрилгын гурим ба ажахы эрхилэлгын онол аргануудые һайжаруулха, түсэблэлгын, үйлэдбэриин ба ажалай журам бэхижүүлхэ, даалһан хэрэгэйнгээ түлөө, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даалгабаринуудые дүүргэлгын түлөө хүн бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ асуудалнуудта онсо анхарал хандуулагдана.

СССР-эй Верховно Соведэй сессиин зүбшэн хэлсэхэ ехэ асуудалнууд тэрэниие онсо удха шанартай болгоно, — гэжэ **Болгариин «Работническо дело»** тусхайлан тэмдэглэнэ. Сессиин хүдэлмэриие гансашье совет хүнүүд бэшэ, мүн бүхы дэлхэй анхаран харана.

Империалис гүрэнүүдэй экономикоёо сэрэгэй гуримда оруулха хараа бодол баримталхадань, харин Советскэ Союз амгалан байгуулалтын асари ехэ программа хараалдаг байһыень СССР-эй Верховно Соведэй сессиин хүдэлмэри гэршэлнэ, — гэжэ **«Нойес Дойчланд» (ГДР)** тэмдэглэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй дүнгүүд ба СССР-эй Верховно Соведэй сессиин материалнууд Советскэ Союзай ниитын-политическэ ажабайдалдахи ехэ удха шанартай үйлэ хэрэгүүд болоно, — гэжэ **Польшын «Трибуна люду»** бэшэнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй сессиин үзэмжэдэ дэлһэн 1982 оной ... бюджедэй проект ... гаргашануудые урдынхиһаа дэ үлөөхөөр хараална. ... буу зэбсэгүүдые ... дэн түхеэрэлгэ хизаарлалгэ гээд СССР-эй эрм... байһанай шэнэ гэршэ б... — гэжэ **Францийн «Юманите»** тэмдэглэнэ.

«Гадаадын экономическа холбоо барисаае ба... тойгоор, үрэтэйгөөр ... хэ гээд Л. И. Брежнев ... һамжалба», — гэжэ Баруун Германиин ДПА агентство тусхайлан тэмдэглэнэ.

Англиин «Таймсай» Москвадахи корреспондент ... жэ дамжуулба: «Л. И. Брежневэй хэлэһэнэй ёһоор ... гасын бирагүй байдал ... экономическа бэрхэшэ... дэй ушарбашье, мү... табан жэлэй түсэбтэ ... баринуудые дүүргэхэ ... түйлаха гэжэ Советскэ Союз соносхоо».

«Вашингтон пост» Л. И. Брежневэй хэлэһэниие шэнжэлхэ зуураа, «... тэды бэрхэшээлнүүдэй ... номикын талаар дутуу ... дануудай бии байһан ... дэрхэ зуураа, мүнөөнэй табан жэлэй түсэбэй гол зорилгонууд дүүргэгдэхэ гээд совет хүтэлбэрилэгшэд найдуулаа» гэжэ газетэ тусхайлан тэмдэглэнэ. (ТАСС).

ҺАНААТА БОЛОНХОЙ

ВАШИНГТОН. НАТО-гай бүлэглэлэй генеральна секретарь И. Лунс албанай хэрэгээр США-да ерээд байна. Лунсын гэнтэ Вашингтондо ерэһэниинь Европодохи сэрэгэй шахардуу байдал улам һужэрөөхэ зорилготой Рейганэй захиргаанай хараа бодол тушаа Баруун Европын оронуудай хандасаар Сагаан байшангай ехэтэ һанаата болоожо байһантай холбоотойе эндэ ниоуһагүй. Лунс гүрэнэй департаментда хөөрэлдэһэнэй һүүлээр, Баруун Европодохи мүнөөнэй оршон байдал тушаа захиргаанай түлөөлэгшэдтэй ярилдаһан тухайдаа журналистнуудта мэдээсэхэдээ, тиигэжэ мэдэрһэн байна. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ядерна ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхохо гэһэн США-гай ба НАТО-гай түсэбүүдые буруушаалгын хүдэлөөн улам үргэдэнэ.

Баруун Европын олониитын зүгһөө ракетэнүүдые буруушааһан тэмсэлэй улам ехээр дэлгэржэ байһые шэнжэлхэ зуураа, Франциин телевидени нигэжэ тусхайлан тэмдэглэнэ гэбэл: энэ тэмсэл «улам бүри Америкэдэ эсэргүү удха шэнжэтэй болоожо байна». Тиимэ байһыень национальна аюулгүйе сахилгын талаар США-гай президентын туһалагша Р. Алленшье мэдэрээд, «Вашингтоной шанга хараа бодолдо» баруун европынхид улам ехэ эсэргүүсэлтэ хэнэ гэжэ «Стратиджик Ревью» журналда тунхаглуулһан статья доторо сошордолтойгоор дурдаба.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Шадамар гарнууд». 10.35 — «Конец Любавиных» — уран һайханай фильм. 12.05 — С. Рахманинов. «Хоёр фортепиано дээрэ наадагдаха 2-дохи сюита». 12.30 — Шэнэ һонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Ороной телестудинуудай баримтата фильмүүдэй программа.

Улаан-Үдэ. 16.35 — «Благовещенск» — киноочерк. 16.45 — Хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 17.15 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Орбита. 17.50 — «Садко» — уран һайханай фильм. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — М. Глинкын романснууд. 20.20 — «Намартаа Рейн дээрэ». Политическэ шэнжэлэгшэ Э. Мнацаканов дамжуулгые хүтэлхэ. 20.50 — Т. Манн. «Будденброки» — ... 22.09 — «Время». 22.35 — «Хабаха түршаа, басагад». 00.20 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — «Учат в школе» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.10 — «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдэй үеын дүрсэлэн харуулха совет искусство». 13.40 — Географи. 5-дахи класс. «Вулканууд, гейзернүүд, халуун аршаан булагууд». 14.10 — «М. Дудинай поэзи». 14.40 — «Звездочет» — журнал. 15.25 — В. Гляровскиин зохёолнуудай хуудаһануудаар. 16.20 — «Продолжение» — баримтата фильм.

Орбита 16.35 — «Москва ба москвичүүд». 17.05 — «Гость из социалистической Эфиопии» — баримтата фильм. 17.30 — Псковско ород арадай хоорой концерт.

Улаан-Үдэ. 17.50 — «Элүүр энхэ байлга» — журнал. 18.20 — «Годы равные векам» — баримтата фильм. 19.10 — Фильм-концерт.

Орбита. 20.00 — «Одержимые люди» — баримтата фильм. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15 — «Музейнүүд болон выставкын залнуудаар». «Архангельскын музей». 22.00 — «Время». 22.35 — «Новый аттракцион» — уран һайханай фильм. 24.00 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Трактор» — «Спартак».

МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМ БА МҮНӨӨ ...

МЕХИКЭ. Эндэ болоод тараһан «Мүнөө үе сагай марксизм-ленинизм» гэһэн темэтэй уласхоорондын семинар түрүү үзэл бодолтой олониитэдэ, зүүнэй хараа бодолтой партинуудта, ... дээдэ һургуулинуудта нийтын эрдэм заадаг ... Висенте Ломбардо Толедано нэрэмжэтэ Политическэ ба социальна шэнжэлгын хэдэг түбөөр эмхидхэгдээ. СССР-эй, Болгарин, Вьетнамай, ГДР-эй, Польшын, Мексикын, ...дын, США-гай, Аргентин, Боливиин ба бусад оронуудай түлөөлэгшэд хабаадаба.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000. г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35. редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52 секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-61-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2-54-83, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. Н-03660. Заказ № 266. Индекс 53...